PG
5038
D85
1918
sv.4

I
79

SPISY
VIKTORA DYKA

I. Buřiči a smíření: Buřiči. — Giuseppe Moro. — Milá sedmi loupežníků.

II. Počátky. Prósy mladosti.

III. Marnosti.

IV. Pohádky z naší vesnice.

*

SPISY VIKTORA DYKA

IV.
POHÁDKY
Z NAŠÍ VESNICE
1904-1910

V PRAZE
NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

POHÁDKY Z NAŠÍ VESNICE

1904-1910

NAPSAL
VIKTOR DYK

V PRAZE
NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

LIBRARY
FEB 08 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

PG
5038
D85
1918
sv. 4

Tiskl „Veleslavín" spol. s r. o. v Praze V. — 1921.

SLOVO ÚVODNÍ K PRVÉMU VYDÁNÍ.

Přejal jsem titul z Hálka, dav mu smysl jiný. Napsati pendant k Hálkovým pohádkám nebyl by úkol umělecky nevděčný; mnoho se změnilo v našem životě vesnickém za skoro čtyřicet let. Má kniha zabývá se příliš thematy, přesahujícími vymezený látkou rámec, aby mohla býti takovým pendantem; co bylo tam úkolem jediným, stalo se zde jedním z úkolů. Ani v oddílu užším nekryje se můj program s Hálkovým; pokud a v jakém směru, pozná čtenář snadno. Kromě toho spojuje kniha osudy individuelní s kolektivními; s pohádkami naší vesnice podává v skizze pohádku autorovu. Mohl jsem se tomu vyhnouti a snad by bylo efektnější mlčeti o hořkých chvílích, o dnech zklamání, o krisích pochybnosti. Nazvalo by se to stylisovati osobnost a vše by tím bylo řečeno. Myslím však, že nemám práva zamlčovati, co bylo, třeba bych tím rušil účinek. Úspěch získaný za cenu neupřímnosti nebyl by hoden úsilí. Je-li co na mé práci řady let, je to, že jsem ji podnikal po všech těch zklamáních, hořkostech, pochybnostech. Má víra neměla ilusí; čekal jsem vše, co přišlo. Netajil jsem si risika. Můj úkol byl býti se za mnohé, co dnem zapomínáno, proti mnohému, co dnem čtěno. Kdyby to bylo vše; ale věděl jsem, že není také genru nebezpečnějšího pro umělce, že není moře,

kde by bylo více úskalí. Ztroskotal jsem? Otázky nezodpoví malý dnešek uražených ješitností, špinavých intrik a stranických zaujetí ve smyslu nejhorším. A jsou ostatně chvíle, kdy nutno vydati se do ztroskotání.

* *
*

Taková chvíle je dnes. Neběží o to, abych přesvědčil toho či onoho z těch, kdo vědí, co si mysliti o autoru, než vzali do ruky jeho knihu; kdo se k němu nepřiblížili a nepřiblíží a kdo nevidí vidouce. Běží mi o ty, kdo přicházejí nehotoví a přístupní; běží mi o příští generace. Nepřesvědčím-li a nezískám těch, čeho jsem docílil? A nebylo okamžiku, kdy by bylo vše tak diskreditováno; nacionalismus je skoro příhana; politika něco, nad čím se krčí rameny. Touha po národní samostatnosti něco, več se nevěří a co se necítí. Mládež mezi doktrinářstvím a cynismem, není-li vůbec lhostejná — toť nebezpečí, které hrozí. Je čas mluviti; a tak podávám svou knihu, třeba bych věděl, že by poslední oddíl mohl býti jaksi úplnější. Snad bude příležitost spraviti tento nedostatek; váhati s publikací proto jsem nechtěl. Je lépe nemluviti plynně než v chvíli kritické mlčeti. Nechci, abych musil si vytknouti sám, že mé mlčení, má passivita jakkoli přispěla k žalostnému

vývoji národních a kulturních našich poměrů. Neúspěch je méně trpký, vykonalo-li se vše. Věc vítěze líbila se bohům, věc poražených Katonovi. Ale jak je hořké opakovati si: kdybys byl mluvil tehdy...

* * *

Podávám svou knihu, doprovod a glossy k událostem posledních let, trochu jejich historii. Něco dat, kde jich není v knize: Z prologu prvá báseň pochází s počátku 1905, druhá z 1908. „Prvé intermezzo" z 1904—1907, „Druhé" z 1907—1910. „Pohádky z naší vesnice" kromě „Ballady" (1901) a „Písně" (1907) z 1909—1910. V „Listech z kroniky" najde čtenář dvé „pohádky z naší vesnice" z roku 1908 (listopad). Plán se však změnil a ponechal jsem básně raději v „Listech".

* * *

Zde v úvodu chci zařaditi báseň, která dobou svého vzniku by patřila do „Satir a sarkasmů". Je to „Píseň vojenská", vzniklá za případu Žilákova a publikovaná později v Neumannových „Letácích", kde konfiskována. Dne 4. prosince 1905 podal posl. J. Černý na říšské radě interpelaci pro tuto konfiskaci, kde báseň uvedl v plném znění. Zní:

Ponuře na mne dneska zírá
šavlička pana oficíra.
Ponuře řinčí šavle pěkné.
Což náhodou-li trošku sekne?
– Jdem' v řadě, jdem' v řadě, jdem' v řadě! –

Šavličky mají různé chutě,
vzbouří se z čista jasna krutě.
S obzvláštní vervou, vzácný pane,
vrhá se šavle na bezbranné.
— Jdem' v řadě, jdem' v řadě, jdem' v řadě! —

Zle, vnikne-li věc do ulice!
Komando přijde. Zastřelit se!
Zítra jsou vlny rozčeřené.
Pozítří vše se zapomene.
— Jdem' v řadě, jdem' v řadě, jdem' v řadě! –

Vše vyšetřeno, rozsouzeno,
a všechno správným nalezeno.
Parlament líně oči mhouří:
To je tak, když se šavle vzbouří!
— Jdem' v řadě, jdem' v řadě, jdem' v řadě! – –

Báseň je z mých nejstarších tohoto genru a snad nebude pro někoho bez zájmu čísti ji aspoň zde.

A posléze: psal jsem své předmluvy, pokud jsem je psal, pro neznámé snad druhy mezi čtenáři. Třeba mezi čtenáři budoucnosti. Nemohu předpokládati existence takových jako kterýkoli jiný autor? Má to snad pro ně zájem slyšeti několik důvěrných slov.

Na neštěstí slýchají vždy tací, kterých jsem neoslovoval. Nechať se uklidní; není jim opravdu nutno čísti mých předmluv, ježto nejsou pro ně; k polemikám mají mé dílo. Uznají ostatně laskavě, že třeba bych mohl voliti jiné cesty, abych hovořil s čtenářem dneška, bylo by snad velmi těžko mluviti s čtenářem budoucím, nemám-li záruky věku biblického. A je snad mé právo počítati na více než několik let?

Pro případ nejhorší běží zde o něco málo místa, zaujatého jakousi zbytečností autorského optimismu; kolik zbytečností se u nás roztahuje tak bohopustě, aniž to koho uráží!

19. února 1910. *VIKTOR DYK.*

MÍSTO PŘEDMLUVY K DRUHÉMU VYDÁNÍ „POHÁDEK Z NAŠÍ VESNICE"

„Chce děcko příval zadržeti strží
a blázen cestu, jíž jde odplata."
„Zbabělí".

Sýčkovu píseň zlověstnou ne darmo
jsem před dávnými lety zníti slyšel.
Nezadrželo děcko příval strží,
ni blázen cestu, jíž šla odplata.
Nezadržely robotárny staré
oddané ruce, hlavy b z paměti.
Co viděl básník, pro co měli posměch,
skutkem se stalo. Tím už není Altdorf,
čím tehdy byl a svět se mnoho změnil
s vesnicí naší. Jakou měl bych radost
moci tak říci, že v š e změnilo se!
Čtenáři milý, jakou měl bych radost
moci tak říci hrdě: Bylo. Není.
Jsou jacís' lidé, my však už to nejsme,
včerejší jsou to a nám cizí lidé.
Jsou jakés' hříchy, ale naše nejsou,
včerejší jsou to a nám cizí hříchy.
Je jakás slepost, ale naše není.
Včerejší je to a nám cizí slepost.

Čtenáři milý, básníka si kárej.
Rád by to řekl: nemůže, žel, říci.
Ves vsí je starou, lid je starým lidem.
Tvé právo nazvati mne škarohlídem,
jenž zbůhdarma si nechal vsugerovat
jak po dni noc trest po vině že chodí,
že budoucnost se z minulosti rodí,
že nutno staré hříchy vykupovat.
Než básníkovi — promiň mu! — se zdálo,
že změnilo se mnoho a tak málo,
že nutno pracovat až do úpadu dnes,
by lepší pohádky kdys znala lepší ves.

VIKTOR DYK

PROLOG

ČASOVÉ SLOKY

Únava na nitrech leží.
A touhy bezmocné, plané.
Korumpovaná srdce
a duše korumpované.

Kdo energii uspal,
kdo stavbu snů stále boří?
A ničeho už není,
co ještě září a hoří?

Zášť, láska, klad a zápor...
Jak matně světýlko bliká!
— Převezmem' tedy prapor
od mdlého praporečníka!

REFLEXE

V neklidných dobách, krisi dne
rodí se duše neklidné,
s neklidnou touhou, nejasným cílem,
s neklidným srdcem, neklidným dílem.
Netuší obsah katastrof,
jež volá pathos jejich slov,
půjdou a zajdou tak jako v snách,
lehký jak k tanci krok, lehký jich vzmach.
Aniž by věděli, nový svět odkryjí,
aniž by chápali, starý svět zabijí.

V neklidných časech, v době bídné
rodí se duše klidné.
Těžké jich sny a těžký jich krok,
těžké jich jaro, těžký rok,
těžký je cíl, jejž v dálce vidí.
Těžká žeň, kterou klidí.
Pochody spletité myšlenky lidské
v jistotě vidí matematické.
Tušíce osudnost svých, cizích běd,
jdou přece v před.

I.

LISTY Z KRONIKY

1906-1910

SV. ČECHOVI

Tvůj sen byl jiný, poeto; vše jiné.
Ne proslovy a ne též verše plynné,
ne telegramy, články, adresy.
Duch věřící snil o velikém vzmachu.
Poslání naše ploužiti se v prachu.
Vlas zbělal, poeto. A dítě jsi.

Co chtěl bys, nemáme. V co's věřil, nevěříme.
Chtěl's pouta prolomit. A my jich necítíme.
Jít ku předu? Líp couvati.
Je jiný cit a myšlenka a věty,
než kejklíři cvik prospěl dlouholetý
a kozelce zná metati.

A neví duch, co říci znají ústa.
Hleď po Čechách, můj poeto. Zlo vzrůstá.
Vše v mrtvou mdlobu zakleto.
Jsi povinen to staré svojí víře:
Falešný, lživý pozdrav od kejklíře,
ó, nepřijmi ho, poeto!

Prosinec 1906.

JARNÍ

Byl podzimní a jasný den,
kdy příjemno je rozčilit se.
A hoch byl tenkrát zastřelen,
že vyšel sobě do ulice.
Povídačku starou zpívám dneska vám:
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Byl pouze jeden; naděje
se usmála na Práva sluhy.
Než žurnálu Bůh nepřeje,
kandidát uzdravil se druhý.
Povídačku starou zpívám dneska vám:
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Byl funus slavný; tisíce
se hrnuly tam za tisíci.
Vztek vehnal červeň na líce
a řeči slyšels reptající.
Povídačku starou zpívám dneska vám:
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Vzlet nadšený se rozmahal
a mrtvý budil zájem silný.

Jak jeden muž tu přísahal
lid pracovní, jenž šel sem z dílny.
Povídačku starou zpívám dneska vám:
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

A byly věnce, proslovy,
jimiž se mrtvý poctil vlídně.
I k delší řeči hotový
se dostavil sám soudruh z Vídně.
Povídačku starou zpívám dneska vám:
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Pak hřbitov tichl. Pomalu
šli tisícové za tisíci.
Byl vzletný článek v žurnálu
a leckdo koupil pohlednici.
Povídačku starou zpívám dneska vám:
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Je jaro. Vane jiný vzduch
a jiné hlasy jitro zdraví.
Už záhy přijde Svatý Duch,
co chybí snad, to jisté spraví.

Povídačku starou zpívám dneska vám:
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Čas o nové snít proměně
a běda těm, kdož těžkopádní.
Kdož štvali včera nadšeně,
ti tvoří dneska stranu vládní.
Staré povídačky zpívám dneska vám;
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Vzduch vlažný vane přes hroby,
přes hlínu, která ještě studí.
Do farisejství, poroby
ty, kteří leží, neprobudí.
Staré povídačky zpívám dneska vám;
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Lyr pathetických ani jek
nevzbudí, zem'-li dobře kryje.
Tak trochu byl to obchůdek,
tak trochu zase komedie.
Staré povídačky zpívám dneska vám;
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Přes hroby zástup lidí tlačil se,
proklínal bířice a vrahy.
Kde jsi? Dnes ještě rozčil se,
řečníku z Vídně, i ty z Prahy!
Staré povídačky zpívám dneska vám;
karafiát sem a karafiát tam,
znám ho, znám.

Ticho je. Vane jiný vzduch.
Neradno mluvit příliš prudce.
Už záhy přijde Svatý Duch
a pamfletem je Revoluce.
Staré povídačky zpívám dneska vám;
karafiát sem a karafiát tam,
vše je to tam. —

Jaro 1906

180.?

Hluk od Marenga, Slavkova a Jeny
nemůže rušit ticho večera.
Čte Ossiana kýs Werther rozteskněný
a krásné duše čtou zas Werthera.

Jak špatný sen je Teror dnes už málem.
Děd vede pouze o něm rozpravu:
jak francouzský lid rozepři měl s králem,
kterýž byl při ní zkrácen o hlavu.

Jen Císař zbyl, vtělená vzpoura doby.
Kdy starý řád se zase rozhostí?
Kdy nad rebelů šlapanými hroby
vrátí se režim z Boží milosti?

Řád podvrácen. A vše se může státi.
Koruny, státy hříčkou náhody.
Na trůnech svých se chvějí potentáti.
Prý rovni lidé. Také národy?

Přes množství pochyb vrací se zas vesna,
přes množství pochyb skřivan hlaholí.
A národ český probudí se ze sna,
ač slavný úřad-li to dovolí.

Červánky jitra možno tušit slabé,
o Žižkovi se šuška za vraty.
Vzav silný šňupec osvícenský abbé,
skanduje: Ejhle, bukač baňaty — —

1906.

ZBABĚLÍ

I.

V posledním pekle, kořist utrpení,
jež také třtinu časem zocelí,
dnem oslepeni, nocí pokořeni:
tak do věčnosti trpí zbabělí.

Uhýbá ještě nejisté jich oko,
rty váhavě se chvějí bázlivé.
— — A dál tu trpí; ač jsou přehluboko,
šum pohrom všech tu slyší nejdříve.

A pak to sviští jako rána biče.
Žeň tragickou svou mdlobou zaseli.
Had u jich prsou vždy se zvedá syče,
by uštkl svým „Zbabělí! Zbabělí!"

A oni v studu svoji hlavu sklání.
Jsou v posměch peklu, které trpěli.
Had u jich prsou syčí bez ustání:
Zbabělí! Třikrát zbabělí!

II.

Kdo couvli malodušni, bez odvahy,
jež plachá bázeň zchvátila jak mor,

kdo zalekáni před volnými svahy
svrženi byli s nebetyčných hor,

kdo složili své ruce v malomoci,
by sekeru jim v hrdlo vložil kat,
jsou v posměch dni a k povržení noci.
Vteřiny pálí. Přestaňte už lkát!

A nelitujte! Trest to za jich vinu.
Svým pravnukům svit slunce zastřeli.
Vložili hanbu v nitra svojich synů.
Zbabělí! Třikrát zbabělí!

III.

Čekali jiní, že se vrátí chvíle,
již propásli v své bázně závrati.
Horečná lítost hledá zašlé cíle.
Nadarmo. Zašlo. Už se nevrátí — —

Nepřijde chvíle, kdy se třásly ruce,
když kázala čin doba pohnutá.
Horečná lítost vzpomíná teď v muce.
Čekejte! Darmo! To je pokuta!

Jich nelitujte šíleného hoře.
Svým pravnukům svit slunce zastřeli.

Váhání jejich rozlito jak moře.
Zbabělí! Třikrát zbabělí!

IV.

Kdo váhali svých otců hanbu mstíti,
jho nesli dál a beze studu už,
kdo učili své děti vrahy ctíti
(zem' s miliony, kde nežije muž!).

kdo sčítali a počítali plaše,
zakřikli ruku, která chtěla bít:
prokleté třikrát zbabělosti vaše!
Vteřina žádná neposkytni klid!

Nechť noha pána šlape vaši šíji,
nechť plivnutím on ráčí poctít tvář!
Kdož z tragedií přešli v komedii:
Odhoďte lhavou svoji svatozář!

A vaší žízni nenapadni rosy,
pot hrůzy pijte svojem na čele.
Buď kletá země, zbabělce jež nosí,
a matka, která rodí zbabělé!

V.

Než zbabělci svou bídu maskovali
přílivem hladkých, pěkně znících slov,
filosofovat zdárně počínali,
odívat květy pěknými svůj rov —

Tisíci hesly kryli svoji bídu
a věty jsou, jež k spánku konejší.
Tisíci hesly lichotili lidu.
Oh! Zbabělci! Byl jimi bídnější!

Sugesce jejich hanbu cítit brání.
A pro posměch stud byl jim staletý.
Had u jich prsou syčí bez ustání:
Kdo snížil lid svůj, budiž prokletý!

VI.

Tak daleko šla zbabělost jich marná,
tak ničemně se zvrhl jejich cit:
když kácela se jejich robotárna,
zdi snažili se její zachytit — —

Oh, slabé jejich ruce nezadrží,
co rozdrtiti chvíle přichvátá.
Děcko chce příval zadržeti strží
a blázen cestu, jíž jde odplata.

Sem nepřiletí míru holubička,
sem nepřinese svěží ratolest.
Je v noci slyšet v rozvalinách sýčka.
Chcete-li, plačte; všechno marno jest.

Zlověstný vítr po doubravě hučí.
Prach zvedá se, jenž v oči vletí ti.
— — Buď kletý kat, jenž oběť svoji mučí,
a třikrát klet, kdo dá se mučiti! — —

Vlkoviny, léto 1906.

NÁVRAT

(Jubilejní)

„Poodstup, synu; muž, jenž tamo jde,
je špatně zapsán nahoře.
Okamžik, synu. Posečkáme zde.
— — Neznal se k pravé pokoře.

Čas bouřlivý a nejistý to byl,
je jeho příběh nějak zmotaný.
Můj synáčku, jen hlavu svoji schyl:
kde soudí vrchnost, nesuď poddaný.

Já před léty ho znával jedenkrát,
však bude líp, když pozapomenu.
Nechodí nikdo na besedu rád
s internovaným v Brixenu.

Je bledý, chor; zrak příliš ostrý dřív
je zakalený nemocí.
Buď hříšníkovi Pánbů milostiv
a císaři spěj k pomoci!“

1906.

NA VÍRU OBRÁCENÝ

K. Havlíček zpívá:

„Když jsem školy prochodil,
byl jsem atheista,
nevěřil jsem v církev svatou,
ni v Ježíše Krista.

Když jsem umřel, stal se div,
mohu se vám svěřit:
pan profesor Masaryk
přinutil mě věřit.

S mrtvým dělá svět co chce.
Údy země víže.
Nad hrobem ční nevěrce
svaté dřevo kříže!“

1906.

PÍSEŇ ZBOŽNÁ

Prof. Juda přestoupil také se svojí rodinou k evangelické reformované církvi, aby se sprostil jha, kter· těžce na něho dolehlo.

Novinářská zpráva.

Není pánbů jako pánbů,
hledíme-li kriticky.
Každý Jehova je horší
nežli evangelický.

Není pánbů jako pánbů,
víra jako romány:
Tisíc Jehovů je špatných,
jeden reformovaný.

Hledí s nebes shovívavě,
mírné posty ukládá.
Dobráček, on od věřících
ani víry nežádá.

Blaze tomu, kdo ho našel,
nedá spásu za bludy.
Není církev jako církev:
optejte se u Judy.

1906.

SILUETA

Říkáte, že se v prázdno bez útěchy
dnů valí proud.
Říkáte, že je marno naše Čechy
z vln kalných vyzdvihnout.

Říkáte, že se hráze nepostaví
pro hrůzy potopy.
Říkáte, že jde soumrak dotíravý
celičké Evropy.

Říkáte, hnus že na večer vždy přijde
pro přešlý den.
Že všechno zklame: ideje a lidé.
A že jste unaven.

Že zmožen odpor staletý a tuhý,
že tma jde do kraje.
Poslední víra, víra druhá v druhy,
i ta že vzata je.

To říkáte. A dobře chápu, brachu,
tu pausu v hovoru.
Čekáte, vím to, v naději a strachu
na slovo odporu.

1907.

DOJEM LOKAJE Z DVORNÍHO VLAKU

Oceněna péče opravdová,
blahovůle velká uznána,
o školství se zájem otce chová,
chudým poskytnuta ochrana.

Vřelé díky v ústech jako zracích,
prosperují všechny podniky.
Rozkvět vidět ve všech korporacích,
třeba slyšet pouze řečníky.

Vše se hýbá, prospívá a těší.

— — Mají se to krásně, tihle Češi! —

23. IV. 1907.

ČERNOVÁ

A mrtvo-li a vzduch je ztuchlý,
přinese svěžest pušek třesk.
— Ať nad mrtvými jiný truchlí,
já nechci sdílet jeho stesk.

Dny bez výrazu tupě letí,
je v kalu to, co slavno kdys.
— Nech osiřelé žebrat děti.
Exoriare aliquis! —

Střílejte, dokud náboj stačí,
rozsejte v zemi símě dračí.
Vyroste jistě jeho plod.

Ať jiný truchlí, jiný kárá!
Já cítím raději' vánek jara
a mstivý hukot jarních vod.

Říjen 1907.

DOSLOV PAMÁTNÉHO DNE

I.

Bez slohových to možno říci fines,
neb fakt je příliš daleký:
ponurý den ten bez zásluhy přines'
nám hanbu, hanbu na věky;
konečně zhusta v historii zříte,
jak padá země zděšená
před cháskou zpupnou soldatesky zpité,
jež byla lépe placena.

Já nelitoval těch, jež sťali kati,
ni mas těch, kleslých hluboce.
Já litoval, že vinu vždycky platí
vnuk za děda, syn za otce!
Já nelitoval katanského díla,
jímž celá země ubita.
Já nelitoval, že ta hanba byla.
Já litoval, že nesmyta.

I zdálo se mi, že snad může vzpučet
zas jaro tuhé po zimě,
že starý možno vyrovnati účet,
neb dluh nás tíží upřímně.
A tak, když osmý listopad se vracel
v svém zamlženém rozhledu,

já v podivných se sněních dlouho ztrácel
a slyšel z mlhy „Ku předu!"

II.

Je dokončena krise mnohodenní,
kdo nezvítězil, dohod' se,
údělem synů tedy vskutku není
nést vinu za otce —
Je mnohodenní seč dnes ukončena,
v níž vynik' velduch přebystrý —
A Bílá Hora není nepomstěna;
my máme opět ministry — —

Jsou podrobnosti skryty v mlze šeré,
však o recích lze mluviti.
Když tolik lidí o dvé soust se pere,
čest jaká, sám je pozříti.
Je jasno, bouří kde se tolik sneslo,
meč napřažený nedopad'.
A pikantní je ministerské křeslo
dobyté v osmý listopad.

9. 11. 1907.

DVA SONETY LISTOPADOVÉ

I.

Ozvěna časem ironická
rukama v dálce zatleská.
Hněv davu, bouře a krev lidská.
— Úhrnem směšná groteska.

Výkřiky, pathos, odboj smělý,
jenž končí potom v sottise.
Ti jedni zcela zapomněli,
ti druzí ještě smějí se.

Rodiny chraňte, život, statky!
— Já na dny ony hledím zpátky.
Vraťte se, vraťte, na mžik jen!

Vraťte mi opojení, radost,
vraťte mi blasfemickou mladost!
Jsem rozčarován, roztrpčen!

II.

Iluse chvíle a co chcete?
Střízlivé glossy praznámé.
Je přeci škoda iluse té.
My ani jí už nemáme.

Klam s despektu se pohřbí slovy
a všecko jasné, prosté je.
„Trofeje směšné Quijotovy!"
— — Jaké my máme trofeje? — —

Ven z přítmí! Positivní hesla!
Šéfové! Ministerská křesla!
A větší hanba rok co rok!

Dny nové nesou novou bědu.
Že hora nešla k Mohamedu,
k ní Mohamedův míří krok. —

Listopad 1907.

RANNÍ ŘÍKÁNÍ

(Zpívá se notou: Hodné ditko časně vstává)

1.

Hodný básník časně vstává,
lenosti se neoddává.
Robí verše, robí rýmy.
V poledne se těší jimi.

Nehasí, co nepálí ho,
neútočí na bližního.
Jenom tajně, Musy sluha,
pomluvit zná svého druha.

2.

Hodný kritik časně vstane.
Cítí? Myslí? Chápe? Ba ne!
Tyje staré ze zásoby,
polemiky statně robí.

V tiskařské se koupe černi,
zakrsá a malicherní.
Mnoho slyší, málo vidí,
pomlouvá a nenávidí.

3.

Hodný stranik ctí svou stranu,
pro ostatní má jen hanu.
Dejte, páni, přesvědčit se!
Ne-li, tedy šibenice!

Srovná v mysli svojí plaše
Voltaira i Otčenáše.
Oddán v Mistra vůli žvyká
exkrementy Masaryka.

4.

Hodný čtenář nečte knihy,
žurnálu se chechtá: Hihi!
Na čísla on čeká svěží,
ve vlasech když dva si leží.

Pavlu jako Šavlu svědčí,
nikdo z nich ho nepřesvědčí.
Oceňuje bystrost kliček.
Čeká, čeká na ohníček.

5.

Dlouho spí muž pokrokový,
v krásných snech si ráno hoví.

Dí, když někdo zlomil nohu:
„Já to říkal, chvála Bohu!"

Rozvahou mu nikdo roven.
Není násilník ni šovén.
Kritisuje zemi, nebe,
všechno vubec, jen ne sebe.

6.

Dobrý estét chrápe ze sna,
dramata chce žíti děsná.
Ve dne opojí se fikcí,
nemožné se koří dikci.

Kulturní zná dobře bursu,
ctí či nectí... podle kursu.
Lichotí i spílá plynně
v geniově mateřštině.

7.

Dobrý vůdce vášně zmrazí:
Hlavou zeď se neprorazí.
Spi, národe, spi, maličký!
Uhnětou tě na hniličky!

Do Vídně pak houkne sobě:
„Ústupků už konec době.
Tahle facka! Teď to praskne!“
Ale zatím druhá mlaskne.

8.

Dobrý muž svou vede ženu,
pro vše krásné zanícenu.
Mnich když chlípně k ní se tlačí,
vidí muž to nad vše radši.

Pak jde v pokrokové listy:
Já ideje přítel čistý,
neřestí znám mnicha stopy!
— — Smích svých bližních nepochopí!

Jaro 1908.

ŘÍKÁNÍ Z POLITICKÉHO SLOVNÍČKU

Orel ma křídla, prase ne.
Kartel je zlodějství chráněné.

Tajné je ofertní řízení.
Moudrý se vyzná v mizení.

Intervence je pěkná věc.
Procenta přijdou na konec.

Gentleman ví, co dělati.
Vyslechne, ale neplatí.

Čest tvoje, brachu, není mou.
Korektní je, koho nezavrou.

Mandátu těžko dobýt příště.
Držíme se ho jako klíště.

Léto 1908.

PÍSEŇ STÁTNICKÁ

Ohýnek vesele plápolá,
teplo je dnes, jak se patří.
Zpívejte všichni dokola,
zpívejte, sestry a bratři.
Neb v žilách koho česká krev,
ten nade vše rád mívá zpěv,
zní v radosti mu, v bolu.
(Refrén se zpívá spolu.)

To nebyl on,
pan Michl Mohn,
co vyťal mi facku přes líce.
(Bis) To byla jen jeho pravice.

Včera nám dobře tak nebylo.
Včera jsme chodili plaše.
Dnes, Jaroslave, Jarmilo,
slavíme Mesiáše.
My víme dobře, na mou čest,
kdo Mesiáš ten lidu jest.
Ať vzhůru svět jde, dolů,
refrén se zpívá spolu:

To nebyl on,
pan Michl Mohn,

co vyťal mi facku přes lice.
(Bis) To byla jen jeho pravice.

Je v rukou božích každý tvor
a mnohdy též to cítí.
Cafourek Véna, junior,
kdys dostal značné bití.
Než slze ještě druhu řek'
nebohý malý Cafourek:
(Bavil tím celou školu!
Refrén se zpívá spolu!)

To nebyl on,
pan Michl Mohn,
co vyťal mi facku přes líce.
(Bis) To byla jen jeho pravice.

Politik slyšel hošíka,
tak aspoň pověst praví.
Objímá ho, se zaříká:
tys, hochu, tys ten pravý!
Dej, hochu, Bůh ti šťastný vzrůst!
Národu třeba je tvých úst,
třeba nám nadali volů,
refrén se zpívá spolu:

To nebyl on,
pan Michl Mohn,

co vyťal mi facku přes líce.
(Bis) To byla jen jeho pravice.

Na světě byl už mnohý rek,
jenž zavázal lid k díku.
Leč nade všechny Cafourek
nám vede politiku.
Nic nebudí náš nyní stesk,
neb když nás někdo hodně plesk',
od pólu vlasti k pólu
refrén se zpívá spolu:

To nebyl on,
pan Michl Mohn,
co vyťal mi facku přes líce.
(Bis) To byla jen jeho pravice.

Je to tak pěkná zábava
a nepřivodí krisi.
Ten jeden facky rozdává,
druhý je za to sklízí.
A jestliže kdo zareptá,
Cafourek jemu pošeptá:
Chraň svoji kamizolu!
(Refrén se zpívá spolu!:)

To nebyl on,
pan Michl Mohn,
co vyťal mi facku přes líce.
(Bis) To byla jen jeho pravice.

Září 1908.

PÍSEŇ UKLIDNĚNÍ

Vezmeme-li to kriticky,
čas mění lidi a světy.
Býval prý kdysi tragický
ten národ z operety.
Leč historismus přežilý
přítomnou radost hatí.
Postavme třeba mohyly,
nechme však zašlé spáti!

Dnes víme, že vše změněno.
V budoucnost zříme klidně.
Nes, osle, svoje břemeno,
a hýkej v slohu Vídně.
Je třeba změnit smutný kraj.
Rozvaha k tomu nutí.
Zazpívej, brachu, Bajkajlaj,
a spij se podle chuti.

Nech příliv moře zlehýnka
zem Lotofagů rváti.
Ničím-li tobě vzpomínka,
nač vůbec vzpomínati?
Už leccos vzaly hlubiny.
Přeje si moře stravy.
Nač starati se o syny,
když tatík dnes se baví?

Říjen 1908.

OSPALÁ PÍSEŇ

Vojáci ulicemi chodí,
po starém chodí Prahou zvyku.
Vojáci, věřte, nepoškodí
nám positivní politiku.

Nic nového to pro nás není.
To jako listí v říjnu sváté.
Vojáků kroky po dláždění
nám duněly už kolikráte.

Jen slavnostnější chtěl bych chvíle,
však i zde třeba couvnout zvyku.
Zřím lidi trochu podnapilé
a slyším šprýmy uličníků.

Nad starou medituješ snahou.
Je ještě pravda, že je živá?
— — Vojáci chodí noční Prahou.
I jejich bodák nějak zívá.

Říjen 1908.

LIST Z KRONIKY

„Die letzten Tage gaben das Schauspiel schmählicher Unterdrückung unserer akad. Jugend. Strassenmob unterfing sich, akad. Bürger zu vergewaltigen, Studenten, deren einzige Sünde es war, im Rahmen ihrer gesetzlich gewährleisteten Rechte ihre teueren Farben, die Symbole ihrer Ideale, zu tragen — — Alte Herren! Die Ideale, die Euch teuer waren und sind, sollen uns entrissen werden — —".

Provolání německých studentů.

Nech nad zlou dobou skuhrat sýčky!
Haló!
Blah, kdo se pere o čepičky!
Holá!

Nám mohli sedřít kůži s těla.
Haló!
A duše o tom nevěděla!
Holá!

Oh, cokoli se mohlo díti.
Haló!
Však čepičky, to člověk cítí.
Holá!

Ministr tuší: těžká práce!
Haló!

Pochybné mžourá delegace.
Holá!

Politik vidí: všecko plove.
Haló!
Obstará zprávy Coudenhove!
Holá!

Procitni, lide, málo vděčný!
Haló!
Stav už tě čeká výminečný!
Holá!

Ctným lidem ve tvář krev to vhání.
Haló!
Jsme před Evropou blamováni!
Holá!

Leč Couleurbursch' zří pyšně v dáli.
Haló!
„V čepičkách moje ideály.
Holá!

A ideály mládí chrání.
Haló!
Pojďte nám pomoc', Staří Páni!
Holá!"

A Staří Páni zle se tváří.
Haló!
(Ať v kterékoli kanceláři!)
Holá!

„Čert říše vem' a dynastie!
Haló!
Jen čepička když hlavu kryje!
Holá!"

A pěvce obraz tklivý jímá.
Haló!
Zpěv pro své reky nadšený má:
Holá!

„Nad dobou nechme skuhrat sýčky!
Haló!
Blah, kdo se pere o čepičky!
Holá!"

Říjen 1908.

EPIGRAM

Brachu, nevnucuj své zboží.
Kupec zasměje se tence.
Měj svou hrdost, tvore boží.
Nevnucuj se za spojence.

Dílo dnů kdos přes noc ruší
podle antického vzoru.
Odpočiň si s klidem v duši.
Nevnucuj se za oporu.

K propasti kdos kráčí prudce.
Neruš chodce zatvrzele.
Nech ho jíti. Založ ruce.
Nevnucuj mu spasitele.

Listopad 1908.

SENTIMENTÁLNÍ KUPLET ZE STARÉHO VAUDEVILLU

Jdi v svojí řadě, vojáku mladý,
hleď mladým zrakem v krásný svět.
Láska tě čeká, láska je všady.
Je úděl dvacíti tvých let.
Pohlédni: všude oheň v lících.
V kterém se zraku utone?
Vojáku, počítej na knoflících.
Milovat? Ano nebo ne?

Vojáku, mračno na obzoru.
Z dálek to nějak rachotí.
Tvou věcí není soudit sporu,
za úděl bít se padlo ti.
Pochodem, pochod! Cos se řítí.
Vyslechni výzvy zákonné.
Za koho, vojáku, jdeš se bíti?
Za sebe? Za své? Ano? Ne?

Jak jiný kraj, jak jiná země!
Smrt za skalisky ukrytá.
Na dálné pláně myslíš temně.
Jinak se dneska počítá.

Tvůj druh je mrtev. Dobře tomu.
Mrtvého nic už nebolí.
Vojáku, vojáku, vrátíš se domů?
Ano, ne... Ano... Nikoli.

19. listopadu 1908.

HISTORIE ZE VSI

V Altdorfu za horami
měl sedlák dívčici.
Ta měla dobré srdce
pro celou vesnici.

Pro všechny dobré srdce,
pro všechny smavou líc.
Prý pro některé méně
a pro jednoho víc.

A měla mnoho hochů,
že byla nestálá.
Jak nutno, mnoho hochů
po dlouho klamala.

Ten rudý byl, ten černý,
ten štěstí měl, ten pech — —
Byl mezi nimi Michl
a také Vašek z Čech.

S děvčetem Michl ztrávil
tak mnohou krásnou noc.
A Vaška sobě brala
na řídkou výpomoc.

A jedenkrát to prasklo
při kterés' muzice.
Tu byli všichni biti
a Vašek nejvíce.

Čertil se prudký Michl:
„Das onu holku vem'.
Má ke mně dobré srdce,
však občas má je k všem."

Na dívku všichni kleli
ne příliš nevinnou.
Jen Vašek smuten vzdychal
lámanou němčinou.

Přísahal roztouženě
v mlčící noční kraj:
„Wenn alle untreu werden,
so bleibe ich getreu!"

Listopad 1908.

RESIGNACE PACIENTOVA

Častokráte
se mne ptáte,
proč jsem tolik bledý?
Povím vám, ač namáhá to,
celkem vzato.
Dnes však naposledy!

Moh' bych býti
jako kvítí,
nedím-li už více.
Ale běda, lidé zlatí:
všechno hatí
moje tasemnice.

Bozi vědí:
skryta sedí.
Vše je marno, běda.
Dlouholetá moje snaha
nepomahá,
nepomahá věda.

Řeknu více:
tasemnice
není jako druhé.
Lékařům jen vysměje se.

Všechno snese.
Zdraví má tak tuhé.

Vše jsem zkusil,
vše si zhnusil!
Mluvil v zlobě, něze.
Marně člověk ruce spíná.
Medicina
z krku už mu leze.

Doktor jeden
v dumy vpředen
řek' mi s vážnou lící:
„Žití tvého tajný smysl
(— proč jsi zkysl? —)
živit tasemnici!"

Nač se trudím?
Nevypudím
tu, jež sídlí ve mně.
Věčně se mnou jísti bude,
se mnou půjde
než mne pohřbí země! —

Listopad 1908

NÁVŠTĚVA VE VSI

Do rodné vrátit se vesnice,
můj Bože, jak to láká!
Náhle tě pojme tesknice.
Do hnízda žene to ptáka.
V rodné vsi leccos ranilo;
záští a příkoří slepé.
V rodné vsi dobře nebylo.
Snad nyní bude lépe?

Respekt máš pro ves svou povinný.
Rozvoje vidíš tu zlomky.
Vidíš tu vysoké komíny.
Vidíš tu krčit se domky.
Nátěr je cizí, jak před lety.
Krčí se řeč tu tvoje.
Zeptej se kmotra Klevety:
„Co ve vsi nového je?"

„Ves naše celkem rozkvétá,
ač nelze popřít dluhy.
Než v těch je všecka osvěta,
nechť rovná se nám druhý!
Vsi naší věhlas osvítí
okolní všechny kraje.
My o všem smíme mluviti,
starostu vyjímaje.

Náš starosta je starý pán,
je spíše pro ty cizí.
Byl už v tom v mládí vychován.
A pak je doba krisí.
Je konečně to jeho věc.
My přátelé jsme shody.
Víš, že si zřídil hostinec
„Starého u vévody"?

Syn starostův je hodný hoch
a stopou otce kráčí.
Mít Filipa by více moh',
však to, co má, mu stačí.
Na měsíc nechme štěkat psy.
Mé slovo není plané:
Syn starostův se v naší vsi
starostou jistě stane.

Svět utopií nemožný
pak bude pobyt zdejší.
Starosta náš je pobožný,
syn bude pobožnější.
Starosta proslul v okolí.
Ves nemá takých jiná.
Však překoná ho, možno-li,
vlastního pověst syna."

Z rodné se vracet vesnice,
jak srdce radostně buší.
Na dlouho mizí tesknice,
na dlouho klid je v duši.
Respekt máš v nitru povinný.
Klaníš se nevědomky.
Za tebou vysoké komíny,
za tebou skrčené domky.

Listopad 1908.

STARÝ DVŮR

I.

Nikdo se nermoutí, nikdo se neléší,
dny mrazu nemají, však nemají ni tepla.
Kde ohně planuly, teď ani jiskra neplá.
Hádanku dává Sfinx, než nikdo neřeší.

Ni kroku nesiyšet. Jak pouzí duchové
podivné postavy se komnatami nesou.
Topoly u cesty se bázlivě tak třesou.
Je mráčku tesklivo, jenž dvůr ten přeplove.

Ni zvuku na dvoře, ni zvuku na poli.
Podivná tajemství za těmi topoly:
že mrtví mívají svůj v roce den.

Kdo zabil, neví se, však něco zabito,
kdo vinen, neví se, však dávno bolí to.
Kdo zaklel, neví se, však zaklet dvůr je ten.

II.

Byl otec hýřivý, jenž všechno utratil:
čest, víru, čistou krev a prestiž svojí moci.
Měl syna hodného, jenž roven otci byl.
Čest, víru a tak dál... byl prostě roven otci.

A dědic dvorů těch si neleh' do růží,
neb dojem tragický vždy dvoru zůstal věrný.
Ten, kdo vše promarnil, žil nyní v podruží,
však nový majetník mrak dosud vídal černý.

A zbyly po zaslém podivné ozvěny.
Na veském hřbitově náhrobní kameny
čekaly s důvěrou: je krajina to chorá.

Podruhův kretének, jenž scesty hovoří,
chodí teď zádumčiv po tichém nádvoří.
A blbě blekotá: Bí... Bí... Bí... Bílá Hora.

Prosinec 1908.

KATASTROFA

Nad svými akty soudce seděl bled,
svou hrůzu v náhlém ukrývaje stínu.
— Jen spravedlnost řídí tento svět.
Hájíme právo, stíháme vždy vinu.
Než líc i rub má každý lidský vzruch.
Tam klne kdos, kde jiný stojí v plese!
Já soudím, soudím, soudím jako Bůh!
— Věděl bych rád, proč země tak se třese! —

A před oltářem váhal trochu kněz.
— Hříšného spasím, jestli totiž dá se.
Statky mu káži, kterých šetří rez,
chudoba nutna k jeho duše spáse.
Hoden však mzdy, kdo oblažuje svět.
Ctnost opravdová zalížení snese.
Zatratím zítra, dnes kde žehnal ret.
— Věděl bych rád, proč země tak se třese! —

V svém kabinetu státník klidně děl:
„Mé podkopy jsou dobře připraveny.
Až přijde chvíle, kterou já jsem chtěl,
v boj veštvu vládce, státy, země, kmeny!
Ať vraždí se, když takový můj plán!
Ať vzplane válka ve svém celém děse!
Otvírám zkáze dvéře dokořán!
— Věděl bych rád, proč země tak se třese! —

Než lazzaron jen s líným úsměškem
na úzkost všech se díval u přístavu.
— Dum není můj a není mojí zem'.
Smrt není to, co činí těžkou hlavu.
Pohroma všech mne příliš nezmate.
Já čekám klidně, co mi dnešek nese.
Než pravý důvod proč vy hledáte?
— Vy víte jistě, proč se země třese! —

3. 12. 1908.

I.

Boulevardy hlučí. Život je zde dravý.
A sytý odstíny.
Sen zanáší mne přísně, nedočkavý
do mojí otčiny.

Řeč cizí slyším, vidím cizí tváře.
Těžký je let
v kraj bez slunce, kde za severní záře
jen led a led.

Dnes dusno tak, že zdá se, nebe padne
na tebe krov.
Do vlasti, ke mně hašteřivé, chladné,
několik slov.

II.

Mně úzko je z té malátnosti rodné,
z bázlivých večerů.
Mne děsí, zřím-li vytahovat do dne
půlnoční chiméru.

Zde vír a zápas. O píď každý v boji.
V před nebo zpět.

Před zrakem ostře stará pravda stojí
v rouše zlých vět.

Vím, v mezích dneška nelze věčně žíti,
svůj chránit kout.
Vím, úkol náš je Čechy počeštiti,
či zahynout.

Ideologů nezastaví výkon
hru, která musí dohrát se.
A k smrti nebezpečné narkotikon
sen možné stagnace.

Matematikové osudů vy přesní!
Do vašich oken otázka ta buš:
Co s vojínem, jenž o maršálství nesní,
co s národem, jenž abdikoval už?

My sny své raděj' vytrvale snujem'
problematické moudrosti.
S důvěrou vrabcům denně presentujem'
bubáka rovnoprávnosti.

Položivote! Rodákům tak sladký!
Dětský sne uplynulých let!
— — Postoupit možno, nebo couvnout zpátky.
Než nelze místa udržet! — —

Paříž, červen 1909.

AGE, QUOD AGIS

Nižádné plaché couvnutí
tvých činu nezachrání.
Je trochu směšné trnutí
pozdního žalování.

Nečítej: sta či tisíce!
Nemysli: bědy, muka!
Nic nerovná se tragice,
v níž klesla tobě ruka.

Září 1909.

BALADA O OSAMĚLÉ VEDETTĚ

Na jihu někde v dalekém kraji
vedettu máme na Dunaji.
Ať massy cizácké hrnou se na ni,
ona jim čelí ostrou zbraní.
Dnem nocí na stráži
útoky odráží.
Naduté kupčíky posměchem cuchá
vedetta svatého Ducha.

Více než jindy obzor se chmuří,
více než jindy bouře zuří.
Vojáku, vojáku, povinnost káže,
povinnost osamělé stráže,
čestný to cit:
zůstaň se bít!

Ale osamělá stráž
rozhodla se osvítit kraj náš.
Jezdí a jezdí tu po vlasti nejdražší,
co stokrát říkala, poznovu přednáší,
stokrát je dojatá, stokrát děkuje,
z předu a zadu se ofotografuje.
Sbírá tu obdivy hodné vzpomínek,
kytice přijímá nadšených slečinek,

shovívavost v rozjasněné líci
podpisuje pohlednici.

Slečinka zrakem podpis přeletá
„Na Dunaji osamělá vedetta".

Říjen 1909.

* *
*

Evropa se bouří veškera.
Zastřelili Ferrera.
K demonstracím se kupí davy,
tisk má autentické zprávy.
Zemřel jako hrdina. Zmíraje volá:
„Ať žije volná škola!"

Světový tisk je dojatý,
čin odsuzuje proklatý.
Slzy v očích, po zemřelém volá:
„Ať žije volná škola."

Též dobré vídeňské listy
zájem mají ideální, čistý.
Oslavují, jak každý muž čeká,
zemřelého reka.

Lid venku tluče Čechy vzbouřený,
školy české zavřeny.
Rozbíjí a demoluje,
Komenského bustu zesměšňuje,
krásný zákon odhlasoval sněm,
šmok ale volá s pathosem:

„Volná škola! Jaká věc to hezká!“
Ozvěna však střízlivá
(či se to Lueger ozývá?)
„Ať jakákoli, jenom když ne česká!“

Říjen 1909.

ČESKÁ PÍSEŇ

Až budu ministrem, jak všechno bude **jiné,**
jak svět se zkrásní, zlepší zem'.
Jak usne stesk a reptání mé mine,
až budu ministrem!

Až budu ministrem, jak nové přijdou **snahy.**
Je třeba, aby pracovat moh' sněm.
„Povolte trošku, prosím, páni z Prahy!"
— — **Až budu ministrem!**

Až budu ministrem, jak budu hledět **snažně,**
bych vyhověl moh' požadavkům všem.
Mám podat demisi? Zde! (Neberte ji **vážně!**)
— — — **Až budu ministrem!**

Říjen 1909.

DVÉ PÍSNĚ O PODPISU

I.

Pro podpis ruka nebolí.
Já podepíšu cokoli.

Je politika špinavá
a lepe ukázat jí záda.
Než časem nutnost nastává
vyhovět přání kamaráda.

Pro podpis ruka nebolí.
Já podepíšu cokoli.

Já chápu, kde je teplá pec,
že při ní být je lidem zdrávo.
Též jasno je mi, na konec
že vším je vinno státní právo.

Pro podpis ruka nebolí.
Já podepíšu cokoli.

Pro škarohlídy, morousy
mám ještě důvod, jenž je zkosí.
Ti, kdož můj podpis přečtou si,
uznají: „Znamená on cosi!"

Pro podpis ruka nebolí.
Já podepíšu cokoli.

II.

Muž, který podepsal, dne rek,
vznešeně vztyčuje svou hlavu.
Zaručen nyní výsledek,
zakřiklť pusté lůzy vřavu.
Kurs pojištěn je, bohu díky,
zvlášť positivní politiky.
Výhody její dobře znal
Muž, který podepsal.

Muž, který podepsal, rek dne,
přec jakous bolest v nitru tají.
A časem touhy záhadné
ho zákeřnicky přepadají.
Ptát chuť se vrací tvrdošíjně:
„Co bylo vlastně na Žofíně?"
Než nemá kuráž, by se ptal,
Muž, který podepsal.

Leden **1910.**

POHÁDKA Z NAŠÍ VESNICE

Jde nová vlna novým lidem.
My zašlé soudili jsme s klidem.
Bláh jen, kdo dobře počítá.
Drobnoučkých zájmů klad a zápor.
Na půdě leží starý prapor,
věc nepotřebná, odbytá.

Cafourek, který postup řídí,
minulé chyby jasně vidí,
dbá dobře, by je odčinil.
A obžaluje hloupé táty:
za půlstoletí všechny ztráty
ten hloupý prapor zavinil.

Jak škodil nám, je těžko říci.
Za chimérou šli bojovníci
a zahynuli na poušti.
Věc naši těžce poškodili.
Sem tam se zápal ušlechtilý
en passant u nich připouští.

Tak pošetilý synek není.
My stojíme dnes povzneseni:
Fuj, haraburdí ztrouchnilé!
Jde nová vlna novým lidem,
my zašlé soudili jsme s klidem.
Sen jiný máme o síle.

Spojenci základ všeho tvoří.
Se spojenci se staví, boří.
Cafourek k nim se obrací.
Dnes na kuří jim šlápne oko
a zítra v prachu, přehluboko,
„Pomozte," prosí, „Poláci!"

Koncepce jeho geniální
vše svedla půdu na reální.
Boj jeho nebyl ztracený.
Dík vzácné jeho výmluvnosti
dnes víme svojí o slabosti
a krčíme jen rameny.

„To vzali nám". „A to nám hrozí."
Přijde-li to, nuž, bohpomozi!
Snad změní se to přes léto.
Na svoje spoléhati síly,
to dělá člověk pošetilý.
Jsme slabí... Marno... Nejde to."

Dík výmluvnosti jeho vzácné
zápasy uspoří se pracné
a situace udrží.
A ptá-li se kdos, milý brachu,
proč starý prapor leží v prachu,
odpověď přesnou obdrží —:

Koncepce je to geniální.
Vše svedla půdu na reální.
A boj náš není ztracený.
Dík Cafourkově výmluvnosti
dnes víme svojí o slabosti
a krčíme jen rameny.

Krev naši osvěžiti spěje
injekce zdravé beznaděje.
Lezeme kamsi pozpátku.
To čilost chytrých neoklamá.
Chce hladová kus urvat tlama
politického úpadku.

Konkretní politika tato
má mnohý půvab, celkem vzato.
Jej uznej, dobrý diváku!
Vůdcové uvažují dneska:
„Což, odstoupiti kousek Slezska
pro krásné oči Poláků?"

Smí srdce časem prudčej' tlouci.
Sál Němec půjčil v Olomouci.
Zvěst budí úžas krajem jdouc.
Ozlatí všechny deficity
jednoho slůvka půvab skrytý,
vábného slůvka „Olomouc".

Ó, poeto, svou vezmi lyru,
čas zapěti je písně míru.
Horizont sluncem růžoví.
Též předzvěst příštího je rána
pochvala pana Kiliána
a zdvořilosti Bahrovy.

A čtenář žasne, jen se diví.
Co chvíli efekt opojivý!
Jak krásně je v tom divadle!
Lze couvat, pozbývat a ztrácet,
v své uši slyšíš-li se vracet
ty tóny hudby nasladlé.

A krásná je ta líná mdloba
a krásná rozšafná je doba,
jež za nemožným neletí.
Než, vůdcové vy doby nové,
při výchově té kašičkové
jak chcete žádat obětí?

Kde ocitne se v době krisí
lid, jemuž velký cíl je cizí?
Jak zvednout prapor, jenž je v smích?
„Koncepce velká, program skvělý.
My situaci udrželi.
Ostatek věc je budoucích!"

Květen 1910.

PRVÉ INTERMEZZO

Toť historie. Letíš. Planeš.
Vždy nové kouzlo dá ti den.
Čas takto mizí. Náhle vstaneš
o něco okraden.

A vidíš, udála se hravě
ta celá proměna.
Tvůj bujný úsměch, zmlklý právě,
z Čech vrací ozvěna —

Má nový úsměv nové jaro
a svoje reje provádí.
Však srdce tvé je náhle staro,
kdo připravil je o mládí?

Proč jiným pouze slunce svítí?
Kde mladé naděje?
Vše má svůj kaz, to stále zříti.
Lidé jak ideje!

Jdeš, jako jiní stokrát spěli.
Kam jdeme? Pod jarmo!
Ty dal jsi talent, život celý.
—Nadarmo!

Na bídu rodné země zvykáš,
na stíny, jež se navrácí.
A teď už bez pathosu říkáš:
Hlupáci, bídáci —

Ty dal jsi talent, život celý.
Sen jakýs prokletý.
Líp bylo, když jsme pathos měli
před léty —

Toť historie. Cíl je v dáli.
Proč ještě touhy srdce má?
Za mladých dnů jsme o tom psali
leckteré tklivé poema.

APOSTROFA

Že nad pravdu si ceníš lež
uprostřed pravdomluvné roty,
že trochu opovrhuješ
domýšlivými idioty,

elementární láskou pláš,
elementární bouříš zlobou,
že v budoucnost se ubíráš
před lethargickou svojí dobou,

zlý úděl to, můj básníku.
Kde úsměv tvůj a kde tvá radost?
A proč svou vnitřní tragiku
odešlá měla tvoje mladost?

Když stíny chodí, planeš sám,
když duše vadnou, ty jsi stálý.
Což, dlouholetý vnitřní plam
když srdce tvé i rozum spálí?

Přepětí věčné mladých sil.
Neslyšíš bouři hučet temně?
Tys příliš intensivně žil.
Můj básníku, vše pomstí země!

ELEGIE

Hasne světlo denní,
chladne slunce plamen.
Kámen na kameni,
na kameni kámen

Celý den už slyším
obskurní tu sloku.
Hlasem mluví bližším
mojích šestnáct roků.

Mladá hrdla pějí,
úsměv na rtech hraje.
Dál ty zvuky znějí
z turnovského kraje.

Jdeme dolem, horem,
července den mdlý je.
S posměchem a vzdorem
zní ta litanie.

Ale chce dnes zníti
nevrle a temně,
ne, jak v mladém žití
jevívala se mně.

Večer zvolna hasne,
noc jde bez útěchy.

Hledím v malo šťastne,
omrzelé Čechy.

Na kameni kámen —
Stále hůř je žíti.
Myšlenky a city
kde je možno síti?

Úrody zde není.
Das ví, co ji ničí.
Kámen na kameni.
Jak vše špatně klíčí!

Chladne v prsou plamen,
hasne světlo denní.
Na kameni kámen,
kámen na kameni.

INVEKTIVA

Dnes v hlučném kruhu. Zítra sám.
Směji se. Bouřím. Čas tak míjí.
Věř nebo nevěř: já se mám,
jak milý Pánbů ve Francii.

Okolo psi se o kost rvou.
Zlé býti cizím mezi všemi.
Věř nebo nevěř: sílu svou
jsem zbytečně dal rodné zemi.

Zem' ssála, ssála po léta
mé vlohy, svěžest, touhu práce.
Věř nebo nevěř: Prokletá!
Čas přišel právě vyrovnat se.

Je na rtech ještě lehký smích.
Propasti též se kvítím kryjí.
Já mstím se v rytmech galantních,
jak milý Pánbů ve Francii.

Že's vyssála mi mládí, krev,
do jasných snů se smála temně,
šlapala zrní, dbala plev — —:
já proklínám tě, rodná země!

Že's klaněla se bídáctví
a urážena nepomstila,

že trpaslíky reci tví
a trpasličí jejich díla,

že zrodila jsi tlachaly
a lokaje a šarlatány,
shluk parvenuů nekalý
a ideje, jež zašlapány,

geniů hlavy zmáčkla v mžik
brutální, měšťáckou svou rukou —
a jásala, když mozek stříkl',
jen vzpomínka je strašnou mukou!

Rej vidím zlý a nečistý —
kol umělůstky, krotké plémě!
Chraň svoje karieristy!
Jsou tebe hodní, rodná země!

Na rtech mých ještě lehký smích.
Propasti též se kvítím kryjí.
— Pomstím se v rytmech galantních,
jak milý Pánbů ve Francii —

SARKASTICKÉ SLOKY

To není Hugův optimismus,
veliké gesto řečníka.
To není posměch ironický
podrážděného skeptika.

Šelestí listy tiše v lesích
a mluvit bude kamení.
A hlásí příchod Mesiáše
evangelická znamení.

Skloň hlavu, snílku pošetilý,
měj v srdci dětskou důvěru.
Skloň hlavu, tiše pomodli se
Ave Maria k večeru...

Někdo se rodí této chvíle,
pro koho bylo nutno žít,
zorati lán ležící ladem
a k příští setbě připravit.

Ave Maria! Někdo žije,
kdo přišel spasit tuto zem'.
A chystám se ho uvítati
sentimentálním úsměvem:

— — Pane, je pusto. Světla zhasla.
A není u nás vesele.

Mesiáš přišel. Zmizet úkol
je nyní Jana Křtitele.

Mesiáš přišel. My tu žili.
Myslili jakž takž, snili, vím.
Mesiáš přišel. Nutno jíti.
Přisámbůh, tomu rozumím!

Však je-li, pane, jíti nutno,
tož účtovati dříve chcem'.
Eufemisticky živoření
jsme nazývali životem.

My kráčeli jsme tesknym šerem,
my po hřbitovech bloudili,
my v bezútěšných, dlouhých nocích
jsme netopýry plašili.

A zlá je noc, kdy ani hvězdy
nebeská klenba nechová.
Na hlavu časem řítily se
ruiny. Rumy domova — —

Iluse časem. Vášně steny.
Blesk věčnosti pad' na čelo.
Pak přešla léta. Bez ozvěny.
U čerta, to nás bolelo.

A posměch světa na krev pálí
a ještě více pálí chlad.
Všichni, kdo byli, všichni lhali!
U čerta, nechci litovat!

My žili. Časem hořko žíti.
Budoucnost? Jaký cíl je náš?
Vy můžete nás odsouditi,
neboť jste právě Mesiáš —

My žili bídu svého věku,
šli, touhou svojí opilí — —
My neměli jsme svaly reků,
my Mesiáši nebyli —

Jan Křtitel zde, můj Spasiteli.
Na čele vašem vidím mrak.
V náš mikrokosmos hleďte celý;
však příliš přísný nebuď zrak.

Pár mrtvol, Mesiáši, zříte
v jich elegickém ztrnutí.
Myšlenky pestré, znamenité.
— Nehodno meče mávnutí! —

Pár mrtvol zříte. Hlavy v zmatku
vysnily říš, kde svobodno.
Dílo je plno nedostatků.
— — Mávnutí meče nehodno —

Budoucí muže ba i ženy,
vzájemných pastvu nechutí.
Lid víry v sebe pozbavený...
— Nehodno meče mávnutí!

Moudrosti ctného filosofa
se příliš často našlo dno.
Klamala poetova strofa.
— Mávnutí meče nehodno! — "

Tak mluvím třesoucím se hlasem.
On kývá, kývá: Dobře máš.
On kývá, kývá. Svojím časem
je ješitný i Mesiáš.

A pohled toho má, jenž slyší
cos', co je sluchu lahodno.
A slova šeptá tišší, tišší:
— Mávnutí meče nehodno! —

A náhlá hořkost ve mně vzrůstá.
A krev mi stoupá do hlavy.
Slov nenaleznou moje ústa,
by řekla posměch krvavý:

že lehko přijmout od osudu,
co hotovo je chvíle té,
že zmrvili jsme mozky půdu,
kde budoucí květ vykvete.

Že zbytečně tu pýchu chovat
těm, kterým snáze už je jít.
Že my se můžem' obžalovat,
on že však nesmí odsoudit –

Že hynuli jsme v přítmí našem,
by on moh' zřít tak zpyšněle.
Že lehko býti Mesiášem,
když máme Jany Křtitele —

Než cosi brání slovo říci,
zřím jenom v oči studené.
Na chvíle myslím drásající
a na zoufání ztlumené,

na nesplněné touhy mládí,
na dílo, jež se sesulo,
na život, který marně pádí,
na štěstí, jímž se klnulo,

na lidský bol... bol víc než lidský,
o kterém mluvit nevhodno.
A opakuji mechanicky:
— Mávnutí meče nehodno! –

KONEC ZÁŘÍ

V podzimních dnech, kdy odletli už ptáci,
kdy žlut je list a pole prázdna už,
kdy v horizont se hledí s resignací,
tón podivný teď vyrušil tu hluš.
Vzdálený zvuk tvůj neklid náhle budí,
vzdálený zvuk v kraj zní tak ospalý.
Jak zamrazilo, básníku, tě v hrudi:
Halali! Poslyš! Halali!

Kořisti pyšná! Dočkáš se těch zvuků?
Hleď v krásu tu, jež tiše pomíjí.
Do pušky náboj a pak jistou ruku.
Kdo netvoří, ať aspoň zabíjí!
Psů podivných štve krvelačná smečka,
tvá lehkost marně prchá do dáli.
Co zdá se spásou, byla pouhá léčka.
Halali! Tedy halali!

Ďábelská rozkoš tebe, pyšná, štváti
přes jezera a vody průhledné.
Kdo odešel, ať už se nenavrátí,
a ten, kdo padl, ať už se nezvedne.
Je k lovu právě příležitost dobrá,
zlé oči planou přes les, přes skály.
Zná pídimužík umučiti obra.
Halali! Tedy halali?

Ah, vskutku mrtvá? Pane s jistou rukou,
kdo o smrti vás zcela ujistí?
Je vskutku mrtva? Dokonala s mukou
oběť ta bídná psích těch čelistí?
To krásné tělo v kusy rozsápané...
Och, chladný pane, vskutku možná-li?
Nevěřte smrti! Mrtvý z mrtvých vstane.
Halali! Na vždy halali?

1907.

DRUHÉ INTERMEZZO

PÍSEŇ KVIETISMU

A léta jdou a každý smutek prožít.
Tu přijde touha ruce svoje složit
a oddychnout si z hluboka.
Hledět klidně, jak se chata drolí.
A ponechat jiným směšnou roli
neslyšeného proroka.

Je možno změnit zklamavší nás cíle.
Je pravda sic, že pozdní už je chvíle
a husté mlhy po kraji.
Než zbývá ještě doufat v léta příští.
A v naději, jež z přesných počtů prýští,
brát květy, které zbývají.

A jestli chmury dneška přece bolí,
opustit možno smutek rodných polí
a v nekonečnu ztratit se.
Jih zbývá, sever, východ nebo západ,
ten v minulosti štědrý asyl zapad'
a jiný popřel hranice.

Hlas svědomí chvil volných nezakřikne.
Své slovo řekl jsi a co z něho vznikne,
to mučit tebe nemůže.
Hledíme klidně, jak se chata drolí.
A posléze je právo kohokoli
čekat na růže.

PÍSEŇ KOPULENTOVA

Ve vzduchu cár ten ještě poletoval
dolů a nahoru.
Jsi jako vojín, který desertoval
od svého praporu.
Jdeš tiše. Vítr ještě trochu duje
mlčícím úhorem.
Cár v dáli ještě šerem poletuje.
Byl kdy tvým praporem?

Kde nepomohou slova ani činy,
každý se odvrátí.
Jsi vyhnanec, jejž štve kams do ciziny
podivné soustátí.
Bez víry kráčíš v bratří rodných zdatnost,
v budoucí úrodu.
Nevěříš v možnou lidu samostatnost,
ni možnou svobodu.

Jdeš postavit se ve hluk křižovatky
národů všech a ras,
statky všech říší tvými budou statky,
tvůj polí všech je klas.
Za každým světlem budeš moci jíti,
za každou pochodní.
Devisu vzal jsi pro své nové žití:
eklektik národní.

Improvisuješ starých kultur křehkost
s nuancí slovanskou.
Improvisuješ bujnou galskou lehkost
a tvrdost germánskou.
Blízka ti díla přerafinovaná
i primitivismy.
Ve hrdý spleen se vmýšlíš Angličana,
v španělské býčí hry...

Rus blouznivců ti podá typy rysí
a nejsi u konce:
Amerikanismus ti není cizí,
ni čilost Japonce.
Statky všech říší tvými budou statky,
tvých polí všech je klas.
Tak stojíš zde v tom hluku křižovatky
národů všech a ras...

Ve vzduchu car kdes ještě poletuje
dolů a nahoru.
Jsi jako voják, který desertuje
od svého praporu.
Tak volno je, tak svátečně ti v duši.
Tvůj úkol: dívat se.
A jenom časem zvuk tě z dálek ruší,
když troubí k atace.

STANICE LANGEBRÜCK

Stanice Langebrück je kdesi u Drážďan.
Den byl to v prosinci. Já neklidem svým štván
jsem město opustil a vyšel do zimy
kročeji rychlými, kročeji tichými.

Že právě utuhlo a všude sníh a sníh,
les byl jak v pohádce, tak opuštěn a tich,
neb není v prosinci to u měšťáka zvyk
hledati v mrazu tom stanici Langebrück.

Mlčely paseky, pod sněhem trávy mdlé
nechaly vystříbřit své stéblo zažloutlé
a stopy zůstaly, kde srnčí právě šlo.
V tom lese mlčícím vše jak by utichlo.

Jen vítr neumdlel a šlehal víc a víc
a hýbal větvemi, jak chtěl by něco říc'.
Jen vítr neumdlel, krev bouřil ještě mou
tou cestou utichlou, tou cestou neznámou.

V tom větru vanutí já měl jsem dojem ten,
jak právě před chvílí bych býval narozen.
Kam lesem neznámým mne vede větru vzlyk?
Kam dojdu? Kde můj cíl? Stanice Langebrück?

A já si opáčil kouzelný dojem ten:
před chvílí narozen, teď právě narozen.

Poprvé do tváře mi bouře vanula.
Není už vzpomínek, ni smutku z minula.

Lež není řečena a není spáchán hřích,
pod nohou chrupe jen ten zimní dobrý sníh,
sníh, který ztopí vše, co žilo právě dost
stokráte pro bolest, tisíckrát pro radost!

Jak zvedal prsa vzduch! Jak zřela samota!
Vzdálených osudů jak jala němota!
Jak hleděl důvěrně svit slunce poslední!
Jak soumrak nocí šel! Jak hynul soumrak dní!

Vlast opustila mne. A jejich věcí žel.
Mé boly utichly. I život, nepřítel.
Pochyby minuly. A za vše, za vše dík!
Pár světel v temnotě. Stanice Langebrück.

VAL DE GRÂCE

I.

Val de Grâce před oknem. Už šero počíná,
šero, jež zvolna dotýká se všeho.
Kout stranou Paříže. A slunce zhasíná.
Ne Ludvíka to slunce Čtrnáctého.

Však dosud báň zříš nad tím mořem střech.
To parvenus jsou příliš pozdní doby.
Osudy marné, slabé, prosté ech,
dramata, která nepůsobí.

Hluk města zvučí-li a jeho horečka,
zítřejška dnešní štěstí nepřečká
a století ho nepoznají jiná.

Král slunce, dějiny, národů osudy.
Leč hledím-li já země na hrudy,
rád životy mám, jichž se nevzpomíná —

II.

To nejsou velcí, na něž myslit chci,
obrové země drtící v svém skonu.
Jen jména těch, kdo padli v Červenci,
zaznamenána v Pantheonu.

Já na ně vzpomínám: jsou jména vybledlá.
Co skryto za nimi? To marně duch se ptává.

Zašlosti smutek, noc, jež nad ním vla
I s těmi jmeny anonymní sláva!

Já na ně vzpomínám: jak dobře umřeli!
Jak horizonty krásně hořely!
A jaký pathos: à bas Charles Dix!

Je večer tichý, večer bez jména.
Nic nereptá a nic už nesténá.
Je ticho to, co mluvívalo kdys.

III.

Básníku, klid! Je možno dívat se.
Svůj sluch jen napni: jaké zní to struny?
Víš, neustálá že to gradace
od Červencových dnů až do Kommuny.

A neklidné jsou teď sny stáníka.
Svých opor tuší hrozící on zradu.
Měšťáka časem úzkost pronikl:
Apačů nůž a oči plné hladu.

Jinak je klid. Co zítřek přinese?
Pod okny, slyšíš, Paříž směje se.
Fasona změnila se ideálu.

Propast se pěkně celkou ověsí,
Zří zádumčivě v příští otřesy
Val de Grâce, pomník starých králů.

Paříž, červenec 1909

PÍSEŇ

Tak jako u nás pole letí,
jak odvanuty zázrakem.
Pak jako u nás kynou děti
vždy mizejícím za vlakem.

Pak jako u nás večer chodí
u trati dívky vesnice.
Pak jako u nás na vlak hledí,
tak dráždivě se smějíce.

Jen jedna z nich je mlčelivá,
ač večer plný naděje.
Ztrnule do dálky se dívá,
a sníš, proč ta se nesměje.

Červen 1909

OH, JAK JE KRÁSNÉ...

Oh, jak je krásné důvěřivým letem
letěti přes kraje.
Letěti v smíchu udiveným světem,
jenž pro tě dozraje.

Oh, jak je krásné silou přemoc' věci,
vznést výš se, v oblaka.
A země, nebe jsou jen pouzí svědci,
kam touha vyláká.

Ten egoismus popřán pouze chvíli.
A křídla ochábnou.
A padáš náhle znaven, beze síly
v krajinu nevábnou.

Deštivý den je. Vše je v těžkém hoři.
Kraj je tak zasněný.
Ten zvláštní smutek od rána tě moří:
Hranice určeny.

Paříž, červenec 1909.

DOJEM

Polední klid. Mrtvý, bez vanu.
Chimérou radost, chimérou je hoře.
V korunách žluť už znát je kaštanů,
kaštanů aleje Observatoře.

Jdeš volným krokem. Jaksi oddálen
od zloby své a od své nenávisti.
Pod nohou zvuk ten zvláštní slyšíš jen,
zvuk známý z podzimu: suchého šelest listí.

A maně z července tě sen tvůj zanáší
v podzimní kraj, kde ztlívá listí ztuchlé.
Zříš beze slova v konce nejzazší,
v předčasné stárnutí a v slzy věcí truchlé...

5. VII. 190

Hmyz bzučí stejně jako dříve.
Kapradí balvan pokrývá.
Pták má své písně světlivé.
A had se vyhřívá.

A tak se skoro zapomene
na maskované zničení.
A neuráží mrtvost kmene,
když kryt je zelení.

Jen náhlý vítr zafičí-li,
podivně stromy zachřestí.
Z těch odumřelých stromů kvílí
tragické bolesti —

Saint Germain, les Fontainebleau.

KRAJINA

Křehounká říčka pod pastvinou
zasvitne a už zaniká.
Oblaka mají barvu sinou,
jsou nehnutá a veliká.

Nábožná přísnost vane strání,
vše pod ní mlhou pokryto.
To není ještě úsvit ranní
a noc už také není to.

Les v pole, ves se v louku mění,
kraj slavnostní a zvláštní je.
To noci splynutí už není
a dne to nejsou linie.

Je pohádkový lesk ten tmavý,
věž na výšině, barva řek.
Středověk, někdo tobě praví.
A opakuješ: Středověk.

Na hrdle řetěz, jdou tu kmeti,
na jejich čele brázdy chmur.
Z nich prvý těžce zašeptne ti:
Oh... Poitiers... Azincourt...

Na tulákovi zrak tvůj prodlí,
jenž bez cíle jde přes lada.

K Marii Panně on se modlí
Slyš, Villonova balada!

Zrak rozesněný těká mani
po obrazu, jenž pomíjí.
Nad potokem se děvče sklání,
jež zítra spasí Francii!

— A jízda vlaku pošetilá
od kraje toho uhání.
Od míst, jež jsou ti náhle mila,
jak nahodilé setkání,

jež úsměv krátký přinášelo,
jež odvalilo s nitra tíž.
A úzkostlivý půvab mělo,
jak žen, jichž ty už neuzříš.

Před Belfortem.

UETIKON

Je čistý vzduch a jasnější je tón.
Strom u přístavu stojí Uetikon.
Já zapomněl, co bylo ještě včera
a rozesněný hledím do jezera.
Vlny jsou čisté, průhledné.
Klid poledne —

Vše je tak lehké: život jako skon
v poledni chvíli v Uetikon.
Lehounce parník po jezeře plyne,
lehounce les po svazích hor se vine,
lehounce dálka na pozdrav ti kyne.

Lehounce poutník cestou kráčí,
lehounce, zdá se, dřímou spáči.
Lehký jest úsměv neznámých lidí,
lehké vše, co zrak vidí.

Vyhnanci snů, zde v daleku
půvaby chápu útěku.
Setřásti přítěž rodných hroud.
Uprchnout!

Jezerní vlny konejší svou písní,
šarvátky dne neraní, nepotřísní.
Zní jenom z dálky poeticky jemně,
poslední výkřik rdoušené rodné země.

Sny mame, vábnou předtuchu
o příští kráse bez vzruchu,
O velké hymně klidného žití,
jíž budoucnost lze pozdraviti.

Vyhnanci snů, snim s vámi zde
o útěku, jehož nebude.
Půvabu nechci popřít, jenž vás tiší,
a neříkám, že role má je vyšší.
Jen mezi minulým a příštím bojem
chci chvíli mít ten dojem:
den je tak čistý, modré je nebe,
jasné a klidné vše okolo tebe,
jasné a klidné vše v tobě je.
Važ důvěry si, naděje.
Nemysli, snílku vzrušený,
že chvíle ty jsou sečteny.
Mezi minulým a příštím bojem
vyžij svůj čistý dojem.

Červenec 1909.

II.
POHÁDKY Z NAŠÍ VESNICE

DOJEM Z VLAKU

Vlak supí rovinou. Ty vidíš topoly,
kostelní věž a domky na straní.
Barvité sukně kmitnou na poli.
Kdos mává na pozdrav. A vlak dál uhání.

Zavrtíš hlavou, krčíš rameny.
Kolik jsi krajin efektnějších shléd'!
Na hroudě země kdos tu schoulený.
Tak malý svět a je to přece svět!

VZPOMÍNKA DLOUHÉHO ZIMNÍHO VEČERA

Ves naše byla starší nežli Altdorf
a větší byla. Ale drsný osud
domovu nepřál; Altdorf stal se městem
a my jsme vsí: to smutný pochod dějin.

Ledacos o tom mluví pantátové
a reptají; však co se změní na tom?
Ves vesnicí je, město, to je městem,
tam mají soud a úřady a školy
a divadla a nádheru a všecko.
Ti, kdo se rodí, mají méně v mysli,
co bývalo; co nové je, se vžilo.
Jdem' do Altdorfu nyní bez reptání,
peníze svoje do Altdorfu nesem',
schopností svojí živíme my Altdorf.
Krev naši na altdorfskou předělají
a naše smutky na altdorfský valčík.
A marno reptat, je to prostě osud.
Domovu nepřál. Altdorf stal se městem.
A my jsme vsí. A všechno už se vžilo.

PÍSEŇ ROZPUSTILÉHO ŠKOLÁKA

Kout každý v světě má své dary,
vždy důvod cenit vlastní krov.
Jsme hrdi na svůj kostel starý
a pak svůj velký na hřbitov.

Návštěvu do kostela vedem'
hold' vzdáti předkům povinný.
Jich třenic bývál kdysi středem
a jsou to skoro dějiny.

Na krchov jdeme po kostele,
oslavit muže snaživé.
Myslíme mnoho na zemřelé,
myslíme málo na živé.

ŠPATNÝ ČAS NA VSI

Měl píseň napsanou v notese!
— Sebere se a zavře se! —
Hezká léta seděl v base,
bezvadnou teď píseň zdá se.
Měl píseň napsanou v notese!
Sebere se a zavře se!

Šel milý s milou po lese.
— Sebere se a zavře se!
Tajný spolek byl to jistě,
uklidní se v tichém místě.
Šel milý s milou po lese.
Sebere se a zavře se!

Kdo reptá a kdo směje se
— sebere se a zavře se! —
Chceš-li jist být svojím bydlem,
lítej s podvázaným křídlem.
Kdo reptá a kdo směje se,
sebere se a zavře se!

DOBRÝ ČAS NA VSI

Tvůj statek chrání pevna zeď.
Nad tebou nebe se klene.
Hleď, srdce, hleď:
U nás se zapomene.

Kdo můžeš, ve vír tance leť.
Krev jinak příliš líná.
Hleď, srdce, hleď:
U nás se zapomíná!

Je hlava pustá. Smutno teď,
před zrakem něco se tmělo.
Hleď, srdce, hleď:
U nás se zapomnělo!

PŘED VODOU A ZA VODOU

Nedělí ves nám potok náhodou.
Před vodou jinak nežli za vodou.

Za vodou jestli kdos co provede,
pochopí důvod záhy sousedé.
„On není náš", a potom, vrchol hany!
„Přistěhoval se z druhé strany."

Nedělí potok ves nám náhodou.
Před vodou jinak nežli za vodou.

Pro sebe žít chce každá část,
zákony dávat, podmínky klást.
Ona jen vsi je zástupce pravý,
ona jen káže rozvoj zdravý
a vsi by dala zdaru a síly,
ti druzí kdyby to nekazili.

Nedělí potok ves nám náhodou.
Před vodou jinak nežli za vodou.

MYŠLENKY STARÉHO ŘEHÁKA

„Za našich dědů všechno lepší bylo.
Šla práce lidem lépe od ruky.
Též trvalejší bylo jejich dílo.
Svou pílí praděd těšil pravnuky.
Prostičká píseň dědy potěšila.
Ves těšila se přízni knížecí.
— Ta přízeň, žel bůh, byla potměšilá!"
Tak rozumoval Řehák na peci.

„Dědové naši znali ještě žíti,
o co se přem', to měli na dlani.
A uměli to chytře zatočiti,
když měli s pány jakés jednaní.
Za děda rostla vydatněji tráva,
za děda pták sám lítal do klecí.
— A přec se nyní všeho nedostává!"
Tak rozumoval Řehák na peci.

„Za dědů našich v prsa vždy se bili,
když mluvilo se rodné o obci.
Lacino tehdy lidé nakoupili
a slušně přec si stáli výrobci.
Za našich dědů mnohý tvrdošíjně
odmítal škodou obce prospět si.
— A přec se obec octla na mizině!"
Tak rozumoval Řehák na peci.

PÍSEŇ O ZÁMEČKU, KOROUHVIČCE A JINÝCH NĚŽNÝCH VĚCECH

Nad altdorfským je zámečkem
větrná korouhvička.
Ten bude jistě vítězem,
kdo změny vyčká.

Staří a mladí čekají
krásnější, lepší na dny,
od zámku fouká po kraji
dál vítr chladný.

Staří a mladí čekají
už v časném ranním šeru.
Je večer, vítr fičí však
zas od severu.

Staří a mladí čekají,
čas hádkami si krátí.
Však vítr, šibal, ne a ne,
se neobrátí.

Pod panským čekat zámečkem
ó, k tomu nutny vlohy.
A smutné je, že při tom všem
zaboli nohy.

Zabolí nohy! Zlá to věc!
Jak by se věčně snesla?
A k disposici na konec
dvě pouze křesla.

TRONÍK

Největší legraci v naší vesnici
dělával Troník se svou Tronicí.
Ale teď pomalu bavit to přestává:
byla to přece však výborná zábava.

Že nosí sukně on, všichni to věděli.
Muži jak vosy se na něho sletěli.
„Poslouchej, Troníku, co se to povídá:
tvá žena denně prý třikrát ti bití dá.
Ty prý ji posloucháš jakoby na drátku.
Zkrátka, prý rovný jsi božímu hovádku!"

Troník se rozčertil, dupl si, rozkřik' se:
„Kdo tohle myslí si, klame se velice.
Já v domě pánem jsem, kdo tomu nevěří,
ať jenom dneska mne provodí k večeři.
Jak ženě zahraji, může pak uhlídat.
Vsi celé bude pak dlouho to povídat!"

Sedí se, hovoří. Venku se zešeří.
„Troníku", kmotři dí, „pojďme k té večeři."
„Počkejte okamžik, však tě to nespěchá!"
Ale sbor sousedů Troníka nenechá.
Troníček zdvihá se jakoby k popravě.
Pomalu rovná si čepici na hlavě.
Pomalu domů jde, stokrát se obrací.
Mají to ve vsi s ním velikou legraci!

Na prahu stavení Troník jak úkropek.
„Kohos to přivedl?" začíná výtopek.
Ostatek slyšeti už jenom za dveřmi.
Troník je zase bit, věř nebo nevěř mi:
za ránou rána jde, pohlavky přiletí.
Troník se přikrčí, počíná brečeti.

Největší legraci v naší vsi
dělali Troník s Tronicí.
V Altdorfu až tyhle scény znali,
s naší vsí je často přehrávali.
Teď už však bavit to přestává:
omrzí každá zábava.

PŘEDPOLEDNÍ IDYLA

V té naší vesnici (žehnej jí Bůh!)
jaký to život, jaký to ruch!

Každého dne, právě před obědem,
pere se Bláha se sousedem.
„Jaký byl by v obci život blahý,
nebýt pouze kmotra Šmahy!
Překáží obce rozvoji,
mír hatí věčnými rozbroji,
  veřejně i v skrytu
  ničí autoritu.
Zná jediný on pouze um,
mást hlavy sousedům!"

Před obědem každý den
potrestá Šmaha přečin ten.
„Jaký byl by v obci život blahý,
nebýt pouze kmotra Bláhy!
Překáží obce rozvoji,
mír hatí věčnými rozbroji.
  Veřejně i v skrytu
  ničí autoritu.
Zná jediný on pouze um:
mást hlavy sousedům!"

V té naší vesnici (žehnej jí Bůh!)
jaký to život, jaký to ruch!
Bláhu ni Šmahu to nezmate,
že si vše řekli už stokráte.
Bláha ni Šmaha se nezaleknou,
že si vše stokrát ještě řeknou
Dieta to jejich nutná.
Oběd potom lépe chutná.

ÚSMĚV PANA FARÁŘE

Velebný pán se rozjařil
dnes večer u Šedivých.
Zrak jeho všecek zazářil
při šprýmech skotačivých.
Byl ochoten hřích prominout
neznabohům i lotrům.
A z jeho rtů se řečí proud
tak řinul k našim kmotrům:

„Povinnost káže reptati
na dobu při kázání.
Než každé slovo neplatí.
Mně věřte, milí páni.
Já na svět dnešní nehledím
zarputile a chmurně.
Do kostela si nechoďte,
jen půjdete-li k urně!

Dnes nechce církev páliti,
má lidumilná přání.
Vy nemusíte věřiti,
jen zachovejte zdání.
Vím, čeho doba přeje si,
chápu i Satanáše.
Myšlenku volnou mějte si!
Chci mít jen činy vaše.

Než věčné míti rozbroje,
v tom smyslu není kusa.
Zde vizte pana Hotoje:
též oslavuje Husa.
Na obou stranách úsluha
a stačí slovo přímé.
Nu, půjde-li to do tuha
vždyť my si rozumíme!"

Dnes večer každý bavil se,
v hospodě bylo živo.
Sám kmotr Troník vzmužil se
a dal si ještě pivo.
Úsměvně chodil Šedivý.
„Na zdraví, jaké fraky!"
Kmotři se dobře bavili.
Pan farář smál se taky.

KOHN A BLOCH

Ves naše po okolí slavná
a dítky její plny vloh.
Kohn, ten v ní bydlí ode dávna
a před lety sem přišel Bloch.
Jak smýšlí, ptal se otce známý.
Na odpověď si vzpomínám:
„Bloch, ten nic nemá a je s námi,
Kohn něco má; je proti nám."

A vezmeš-li to, brachu, kolem,
byl nerovný to věru pár.
Byť obchod Kohnův zlatým dolem
a Kohn měl dolování dar.
Byl Altdorfu to ctitel známý,
češtinu, říkal, špatně znám.
Bloch, ten nic nemá a je s námi.
Kohn něco má; je proti nám.

Bloch dosud těžce tlouk' se žitím,
rád viděl v hospůdce své lid.
„Já s vámi žiji, s vámi cítím,
jsem jedním slovem český žid.
Víra je různá; různé chrámy.
Vlast tutéž, bratři, v srdci mám!"
Bloch nemá nic a ten je s námi.
Kohn něco má; je proti nám.

Žel, tu se stalo, Kohn že ztratil
na burse jmění nabyté.
Tu smýšlení své záhy zvrátil,
jej česky mluvit slyšíte.
Je s námi, lide spravedlivý,
a cítil s námi už jak hoch.
Však čemu teď se každý diví:
že zapomíná česky Bloch.

Dva židi ve vsi; dobří známí.
Rád na ten pár si vzpomínám.
Kohn nemá nic a je teď s námi,
Bloch něco má: je proti nám.

VÝMLUVNÝ PROROK

Žil v obci Václav Rejnar, zvaný Prorok,
na Čertovce on bydlil, v čísle patnáct.
Už jenom slabě naň se pamatuji:
byl svárlivý a s málo kým se pohod',
a poslední vždy v řeči mít chtěl slovo.
Rád kázal časem a měl posluchače,
neb s důrazem a přesvědčivě mluvil.

Myšlenka jeho byla: přijde oheň,
ohromný oheň, který zničí obec.
A oheň přijde, ježto starý Řehoř
vždy v neděli se po kázání zpije.
Napitý Řehoř, kuřák náruživý,
opičku půjde vyspat do stodoly,
napitý Řehoř v slámu dýmku pustí,
stodola chytne, stavení pak chytne,
Sýkorů chytnou, Hřibů, celá obec
a nářek bude se skřípáním zubů.
A pro ty řeči prorokem ho zvali.

Den kterýs letní, jak dí pamětníci,
veliká bouře z nenadání přišla,
hrom uhodil do Sazimova statku,
než „švec" jsi řekl, počalo tam hořet.
Hasili marně, vítr mařil práci,
chytaly střechy statků z prava, z leva,
půl obce, praví, při tom vyhořelo.

A pamětníci líčí strašný obraz
plamenný jazyk, úlisně jak líže,
oblaky kouře, valící se z oken,
chudičké zbytky, vynesené z ohně
a nářek matek, štkaní drobných dětí.
Dí pamětníci, že zní v sluchu dosud
dobytka bučení, jenž zůstal v stáji,
zří Doušovou, jak v oheň pro děti jde
a střecha náhle sesouvá se nad ní.
Ti modlili se, jiní zase kleli,
jen Václav Rejnar hleděl nepohnutý
a skoro radost v jeho rysech byla.
Své ruce zkřiživ nepomáhal hasit,
zřel bystře na vše: kterak řádí oheň,
od střechy souseda jak chyta vlastní.
Myšlenku jedinou měl v těžké chvíli,
ji opakoval hrdě: „Já měl pravdu!"

MLČENLIVÝ PROROK

Štěpánkův Jozka mlčel celý život.
Žně byly, mlčel, obžínky, on mlčel,
o posvícení mlčel, svatbě, pohřbu.
Jen jednou mluvil. S Chlomeckého vršku
posupně hleděl na altdorfskou stranu,
posupně hleděl na Hellerův komín,
své ruce rozpřáh', jak by cos chtěl sevřít
(ne ale v lásce!) a pak mluvil toto:
„Zahynem', než se rozdní." Po vsi rychle
to Štěpánovo zvláštní slovo lítlo.

A účin slova takový byl u nás:
U Šedivých pili: Zhynem', než se rozdní.
U Blochů pili: Zhynem', než se rozdní.
V kantině pili: Zhynem', než se rozdní.
Radostnou bolest budilo to slovo
či bolnou radost; bylo však v tom obé.
Kdo pracoval, ten rázem nechal práce,
ospravedlněn před sebou byl lenoch,
zloděj šel krást bez ostychu, hrdě,
děvčata s hochy svými po seníku
se milovala mnohem víc než jindy.
Zahynem', než se rozdní, řekl Jozka.

Rozednilo se; obec nezhynula.
S únavou pusté, prohýřené noci

vstávala; žalně dobytek řval v chlévě,
co píti neměl. Kdo by myslil na to?
Na práci nebylo ni pomyšlení.
Jozka se mýlil. Zahyneme zítra,
řekl si každý. A byl opět vesel.
U Šedivých pili: Zhynem', než se rozdní.
U Blochů pili: Zhynem', než se rozdní.
V kantině pili: Zhynem', než se rozdní.

Hřejivá radost svítila všem z očí,
ruce se tiskly, k druhu druh se vinul,
kdos vylez' posléz u Šedivých na stůl
a opakoval zvučným, pěkným hlasem:
„Zahynem', než se rozdní!" A tu všichni
tleskali, dupali a připíjeli.
Spili se všichni: rodiče jak děti.

Rozednilo se, obec nezhynula.
S únavou pustých, prohýřených nocí
vstávala; žalně dobytek řval v chlévě,
co píti neměl; kdo by myslil na to?
Na práci nebylo ni pomyšlení.
Jozka se mýlil, zahyneme zítra,
řekl si každý. A byl opět vesel.
Na třetí noc, žel, nezbylo však peněz.
Šedivý, lotr, nechtěl dáti na dluh.
Bloch také ne. „Než rozední se, zhynem'!"
jim říkali; než Šedivý i s Blochem
mínili „Kdož ví?" a už nenalili.

Lecjaké z toho mrzutosti vzešly.
Pantáta zle se sháněl po zloději,
po milých děvče. Ale celkem marně.
Štěpánův Jozka mlčel ale znova.

DOBROMYSLNÁ OSOBA Z NAŠÍ VESNICE ZPÍVÁ:

Nade vše milejší je klid mi,
vše nechám trávou zarůsti.
A kdo je v světě smířen s lidmi,
bůh jemu jistě odpustí.
Já dobře vím, co je mi zdrávo.
Tož kývnu v levo, kývnu v pravo.
Tra, trada, trada, tradadá.
Víc ať však nikdo nežádá.

Po vlasteneckých citech živých
mne posměšně se neptají.
Já sedám často u Šedivých
a reptám, když tam reptají.
Však nevytrvám v křiku planém.
Čist okresním jsem před hejtmanem.
Tra, trada, trada, tradadá.
Víc ať už nikdo nežádá.

Já nedám svést se slepou vášní,
bych pokrok doby zaříkal.
O bohu myšlenky mám zvláštní
a strašidlem mi klerikál.
Než protiví se mému citu
faráře ničit autoritu.

Tra, trada, trada, tradadá.
Ať toho nikdo nežádá.

Jsem evoluce přítel stálý
a v ní je spása veškera.
A Ferrera-li někdo chválí,
s ním budu chválit Ferrera.
Věc svědomí je, moji zlatí,
iluse dobrým lidem bráti.
Tra, trada, trada, tradadá.
Ať toho nikdo nežádá.

Nade vše milejší je klid mi,
spor nechám trávou zarůsti.
A kdo je v světě smířen s lidmi,
bůh jemu také odpustí.
Jen dobré mýma projde rtoma,
jsem v přízni v Altdorfu i doma.
Tra, trada, trada, tradadá.
Víc ať už nikdo nežádá!

KUČERA

„Všelijak jste to povídali,
měli jste svou hlavu, táto.
Děti vše lépe než vy znaly.
Zlato je všechno, zlato!

Bez zlata jsi jak beze zbraně,
jak nahý trním jdeš pozemskou poutí.
Tatíčku, mluvili jste planě:
Vše v světě zbohatnouti!“

Tak mluvil Kučera. Húhúhú!
Vzor to byl pěkného sobce!
Divil se, marně že podruhu
vykládá o zájmech obce...

NAPOMENUTÍ VESNICKÉHO ŠPRÝMAŘE

Kde neprošel bys, pomůže ti strýček.
Pod křídlo něčí schyl se ochranné.
S rozvahou přesnou pozdrav u vrbiček,
občane!

Pozoruj dobře, kam se přízeň chýlí,
vybledlou opusť jako my.
A uvaž též, že špatně vede k cíli
svědomí.

Když na vojně jsi, poslouchati třeba,
oddanost míti horoucí.
A uvaž, dnešního že nedá chleba
věk budoucí!

KRAJÁNEK

Jde pšenicemi, žitem, ovsy,
jde přes úhor a přes lada,
Krajánek, slyšte, přišel do vsi,
u Blocha mluví, vykládá.

Zář dávných dob prý v lze zříti
a žití vůbec těžké je.
Tím vinen, krajánek jak dí ti,
tím vinen jed je z Judeje.

„Osvěžit nutno suchopáry
sdělením, které zajímá.
Náš velebný pán se svou Máry
— věřící, slyšte! — v noci má!

A vůbec za ten dlouhý vandr
já poznal, kněz co za pána.
Vím, co byl papež Alexandr
a papežka co Johana."

Sousedy řeč ta rozehřívá,
krajánek píseň zapěje.
Bloch za šenkem mu v soudcův kývá:
„Vším vinen jed je z Judeje."

PAN UČITEL

Pan učitel je vážen vůkol,
on leccos čeť a leccos ví.
Vykládá vážně velký úkol,
světový úkol křesťanství.

Pan učitel je muž své doby,
potírá hesla omšelá.
– Přec naváže však na ty hroby
u stařičkého kostela. —

Krajánek nad tím hlavou vrtí,
on jinak všechno popadne.
Co prvý cenil, druhý drtí
a nenávidí záhadně.

Ten vypověděl vínu válku
a druh si rád ho natáčí.
Nic není tomu nad morálku
a onen časem skotačí.

Ne, není větších protiv v kraji!
Vzor klasický to z čítánek!
– — A přec se tolik rádi mají
pan učitel a krajánek.

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PANA UČITELE

„Spor, který za svou obec vedem',
je zapletený prokletě.
Též uvážiti dlužno předem,
že nejsme sami na světě.

Dohoda, smír mé heslo skvělé;
je volám vždy a pozornou.
Náš odpor dráždí nepřítele.
Boj další? Běda domovu!"

Pan učitel k altdorfské straně
spěl v dobré, špatné pohodě.
S pěknými slůvky přišel na ně
o pokroku a dohodě.

V Altdorfu došel velké chvály:
„Muž evropské to výchovy!"
Potají sobě libovali:
„Ustoupí. Rozklad. Hotovi!"

CO BYLO PSÁNO NA HROBĚ SVĚTEM PROBĚHLÉHO A ZKAŽENÉHO RODÁKA NA VESNICKÉM HŘBITOVĚ A VZBUZOVALO POHORŠENÍ MNOHÝCH

To, co se po rodičích dědí
a co krok tísní, kam se hneš,
co k otázkám tvým odpovědí,
je lež.

Co dobří přijímají syni
a pro co chodí vzájem v řež,
pro co se potírají, viní,
je lež.

Co důvěrný váš soumrak zlatí,
kostelní ozařuje věž
a co vám ráno víru vrátí,
je lež.

Co vaše činy hatí smělé,
co žákům činí frází též
chytráctví pana učitele,
je lež.

Svůj zákon máte, který mrav dá,
jste křesťané a nadlidé.
To vše je krásné. Dokud pravda
nepřijde!

SCHOVÁNEK

Schovánkův proslov každodenní
byl jako tečka po větě.
„Nad naši vesnici přec není,
je nejkrásnější na světě."

A půvab líčil ze vší síly,
jemuž se těžko odolá.
Na poli zatím rostlo býlí
a prázdna byla stodola.

Ti kárali, ti litovali
dobrého toho starocha,
však hodinu už všichni znali,
kdy stiskne kliku u Blocha,

začne zas „Nad naši ves není",
„Co krásy našem po kraji!"
A znali také okamžení,
kdy statek jemu prodají.

SMUTNÁ PÍSEŇ VESNICKÉHO ŠPRÝMAŘE

Ku předu jdeme, je-li vhodná chvíle,
vhodná-li chvíle, jdeme zase zpět.
Při kterémkoli tak nás vidím díle:
ne zlí, ne dobří. Něco uprostřed.

Vábeni věčně vším, co pro nás cizí,
jdem' šumařiti v chladný pro nás svět.
Na půli cesty tato náhle mizí.
– Ne svý, ne cizí. Něco uprostřed.

Zvedneme ruku. Potom zase klesne
Dnes oheň v nás. A zítra zase led.
Hrozí se dnes, a zítra sotva hlesne.
— Ne živí, mrtví ne. Tak něco uprostřed.

EPIGRAM Z NAŠÍ VESNICE

Strýček Matěj Hřibů
vidí ve všem chybu.

Píti je škodlivo, nepíti nezdravo,
chyba jít na levo, hůře jít na pravo
Řípu-li zasil jsi, měl jsi sít pšenici.
Také jsme stavěli nedobře silnici.
Žebrákům dává Skroch almužnu nemírnou,
Nosek, ten chová se s tvrdostí nesmírnou.
Šťastný je mluvka a nemluva Veselý,
neznaboh Straka, Híron prolézá kostely.

Jenom strýček Matěj Hřibů
nemá chybu.

NÁŠ HOST

Ponocný pískal. Děvčat smích
zněl ještě na návsi.
Svítila okna Šedivých.
V tom slyšel's štěkat psy.
Zahrčel kočár. Z kočáru
kdos' sestoup', dál hostinským zván.
Zdál se být v dobrém rozmaru.
– Jaký to, jaký to pán!

Nebylo třeba naříkat,
bručounem host že by byl.
Měl k tomu pěkný predikát.
S chutí jed', s chutí též pil.
Tisk' ruku našich občanů.
„Ta vaše obec je skvost!
Zastanu se jí, zastanu!"
– Jaký to, jaký to host! –

Vyprávěl různé příhody
z všemožných světových měst.
Všech barev líčil národy,
poznané za dlouhých cest.
Sousedy řeč jeho uchvátí.
Na tvářích veselí, jas.
Posléze začal zpívati.
Jaký to, jaký to hlas!

Host chodil po vsi zářící,
vítězně v pramálo dnech.
Lecjakou zvábil dívčici,
jak za bdění tak v snech.
V rejstříku Dona Juana
půl vsi se ocitlo už.
„Bez konce, věčná láska má!"
Jaký to, jaký to muž! —

Každý se po vsi podiví,
vidí-li žití ten sloh.
S úctou se uklání Šedivý
před hostem takových vloh.
Nade vsí zavály prapory,
jiný lze cítiti vzduch.
V tom host však zmizel za hory.
Jaký to, jaký to vzruch! —

Dolehly divné zprávy sem
a mluví se jen což.
– Byl v Trantarii holičem!
– A neměl ani groš! –
Ponuře chodí Šedivý,
děvčátka v myšlenkách zlých.
Nikdo se tomu nediví.
– Jaký to, jaký to smích!

BALADA

Má milá pláče, naříká.
Jí smutně šumí lesy.
Zítra je u nás muzika.
— Zatančíme si! —

Přechází táta světnicí,
za hlavu vždy se chytí.
Zaplatit! Čím? Ne? Četníci!
— Budeme píti! —

Poslední matka prstýnek
vytáhla z truhly.
Plakala. Hloupost vzpomínek.
— Nestůj tak ztuhlý! —

Kamarád hlavu odvrací,
když u žida mne vidí.
Mám já se stydět, hlupáci?
— Jiní se stydí. —

Zdá se mi, sukně matčiny
že zahradou se kmitnou.
Tam k řece, kde jsou hlubiny.
— Chci ještě žitnou! —

LETNÍ NOC

Na okna, zdá se, někdo ťuká
A myslím, kdosi odpoví.
Má šepot zahrada a luka,
má šepot svůj i vrboví.

Pod mocí očí uhrančivých
je těžko večer odříci.
V hospodě sedí u Šedivých
tatíkové a stařící.

Hovor se nese jedním směrem,
hovor je stejný za všech dob.
Měj pozor, kdo sám kráčíš šerem,
bys o milence nezakop'.

PODZIM SNÍLKA

Nade mnou hejna krákoravých vran,
jimž otevřel jsem srdce dokořán.

Je podzim; smutný čas je tuláku.
Bez kvítí luh je, lesy bez ptáků.

Po vsi však živo. Lidé veselí.
Sklidili dobře. Znovu zaseli.

Kol sousedů se plížím statků sám,
k radosti cizí tiše přihlédám

a spouště černých, krákoravých vran
jsem otevřel své srdce dokořán.

MÍNĚNÍ DĚDEČKOVO

Pole je pusté, pole je holé.
A nad ním krouží havrani.
Tam pod kuzyní v skrytém doe
tam tábořili cikáni.

Zlodějská rota, Jakub reptá
na zhaslý oheň hledící.
Dědeček Tomšů jen se zepta:
K čemu jsou u nás četníci?

Jakub se čertí: Chlapi čistí,
hrát, žebrat, jen se toulati.
A Tomšů dodá se závistí:
„A daně k tomu neplatí."

„Bez cíle takto chodit světem,
to moh' by leckdo dopřát si!"
Dí Tomšů: „To se líbí dětem;
však starým pro zlost tuláci!"

„Je pravda, doma dřít se nutno.
Vděk obce platen nemnoho."
Dí Tomšů: „Je tu často smutno.
Dřeš se a nevíš pro koho!"

„Cikáni než my na tom lépe,
rodí se s prsty dlouhými."
Dědeček zimou jen se klepe.
Zří -- v zlobě? v touze? · · za nimi.

NEDĚLNÍ ODPOLEDNE

Tři dělníci seděli v kantině
a špatné pivo pili.
Hleděli kamsi do stropu
a líně hovořili.

První děl: „Co je ta fabrika,
je ve vsi jiný směr tu.
Lehčeji peníz se vydělá."
„A lehčeji jde k čertu!"

Druhý řek': „Dřít se pro cizí,
to všechnu radost hatí."
Zabručel třetí zívaje:
„Domácí méně platí!"

Povídá třetí: „Chci to říc',
třeba by bylo to směšné.
Tu cizí školu nemám rád."
„Já špatné pivo též ne!"

„Všelikams osud vede tě,
zde však je ošklivá štace.
Člověk ví, že je na světě,
jen že je organisace."

Tři dělníci v kantině seděli
s unavenými rysy.
Když přišel mistr Kilián,
čapáry hodili si.

SENTIMENTÁLNÍ CHVÍLE PÁNA VESNICKÉ FABRIKY V ALTDORFU

Tam na vsi se stěn bída kape,
zastírá čistou oblohu.
Bych mohl žíti, dři se, chlape!
Než zřít to nemohu.

Tam na vsi není trochu záře,
zříš strašidlo jen, mátohu.
Chci veselé, chci žhavé tváře!
Tam žíti nemohu.

Zde mohu říkat krásné věty,
zde mohu sníti o slohu.
Tam dole vidím jenom hřbety.
Tam žíti nemohu.

Vím, přepiatost to pouhá citu.
Svou chápu jinak úlohu,
kulturní význam parasitů.
Tam žít však nemohu.

PARAFRÁZE

Čím je třetí stav? Ničím. Čím chce býti? Něčím. —

Název brožury z dob revoluce.

Vy máte statky, vy máte domky,
své máte každý světa zlomky,
já nic.

Vy máte hory, vy máte doly,
vy máte kostel, vy máte školy,
já nic.

Vy máte práci, komínů kouře,
vy máte volby, vy máte bouře,
já nic.

Pod víry plášti, pod zájmů plášti
vy máte lásku, vy máte záští,
já nic.

Vy máte ženy, vy máte děcko,
zem' máte, nebe: vaše je všecko.
Já chci vše mít.

ŠEDIVÝ DEN NA VSI

Plouží se po vsi těžce šedý den
Lidé si hledí vzájem do oken.

Že něco najdou, sebe nešálí.
Hřích jako slabost dávno poznali.

Přechází u nás marně šedý den.
odvracejí se lidé od oken

a jdou zas dále, ze své nudy zlí.
Zvážili. Sčetli. Lehkým nalezli.

PÍSEŇ O ALTDORFU

Švec Prokop býval v Altdorfu
za mladých svojich let.
A proto k svému okolí
je chladný jako led.
Vzpomínkou ještě zalétá
do uplynulých chvil.
A tak si vždycky notuje,
když trochu více pil:

„Ah, na Altdorf já vzpomínám,
tam všecko krásné jest.
Tam do Altdorfu vrátit se
a v Altdorfu tam ztratit se,
to chtěl bych, na mou čest!"

Ostatní z naší vesnice
nebyli za humny.
Než imponují velice
ty Prokopovy sny.
Tož maličká je dědina
a tísní náhle strop.
Když pili, zníti počíná
ten hymnus lepších dob:

„Ah, na Altdorf já vzpomínám,
tam všecko krásné jest.

Tam do Altdorfu vrátit se
a v Altdorfu tam ztratit se,
to chtěl bych, na mou čest!"

Mne nepřekvapí ledacos,
člověk se ostřílí.
Od včíra Černá prince má.
Jdu ptát se: Zdrávi-li?
Z kolébky píseň zněla sem
lehýnko, lehýnko.
A poslouchal jsem s úžasem,
jak pělo miminko:

„Ah, na Altdorf já vzpomínám,
tam všecko krásné jest.
Tam do Altdorfu vrátit se
a v Altdorfu tam ztratit se,
to chtěl bych, na mou čest!"

TOUHY

Už byla půlnoc. Tanečníky
dráždila touha porvat se.
— Na chvíli vyšel od muziky
načerpat vzduchu v zahrádce.

Zněl smích i šepot v jejím šeru.
Pár mnohý vyšel ze síně.
— Šel rozmrzelý, beze směru
až k ruzyňské šel výšině.

Měsíčná noc. A vrchol léta.
Po údolí v dál rozhlíď se.
On, který viděl kus už světa!
A teď ta malá vesnice!

Měsíčná noc, jež má své sliby.
Měsíčná noc, jež otráví.
Z dáli se zdá, jak kynuly by
vzdušné a krásné postavy.

A zdá se mu v té noci léta:
jsou j e h o dálné planiny.
Krásnější nežli Tonka, Běta
jsou vzdálené ty vidiny.

A zcela jasně vidí v dáli
končiny krás tak mámivých.

Budovy krásné, krásné sály.
A dupárna ta Šedivých!

Vše lepší je v té noci bílé,
dráždivá touha nitrem chví.
O nové blouznit počal síle,
o netušeném bohatství.

A přeludů říš dál si tvoře,
zřel vše, co mlhou schováno:
Tam moře, země, země, moře.
To vše mu bude poddáno!

Stál opilý tím náhlým jasem,
zřel důvěřivě k obloze.
Z daleka zněla muzika sem
tak směšně a tak uboze!

PÍSEŇ VESELÉHO ODCHODU

Ne, nemám, proč se strachem chvít,
a nemám, co bych hlídal.
Na stráni nutká Prokšů Vít
pomalou kravku „Jdi dál".

Ta přes Vítův se šourá lán,
a pluh ten vleče polem.
Já chodím jako Kristus Pán
a káži lidem kolem.

Mně vzchází jitra růžová,
kraj daleký mne vítá.
Já bral jsem příliš doslova
to „Jdi dál" Prokšů Víta.

HOŘKÝ ODCHOD Z VESNICE

U Koubů stojí velký vůz,
dívat se všecky to svádí.
U Koubů jaký cílý rej,
jaké zříš harampádí!

Dědeček hledí, nechápe,
dědeček chodí jak ztuhlý.
Do vozu venku nosí mu
pomalované truhly.

Vůz všechno, všechno pohltí,
je nenasytná tlama.
Na vyklizenou světnici
zří v slzách panímáma.

Pantáta k spěchu pobízí
— Jaká pak komedie!
Ty stará bído, s bohem buď!
Ať nová bída žije! —

Syn krčí němě rameny.
Syn malou víru chová.
— Bylo by lépe prašťit vším
a začít někde znova! —

S posměchem hledí dceruška
na došky rodné chaty.

– Budu se pánům líbiti!
Budu mít krásné šaty! —

Šly děti ze vsi za školu,
sem přišly na zahálku.
Závidí Koubům velký vůz
a závidí jim dálku.

STARÁ VONDROVÁ VYPRAVUJE

Jdu požat koze trávu a co vidím:

V největším trysku přijel kočár do vsi
s krásnými koni, jako pro princezny.
V livreji kočí, kočár se jen lesknul.
Před farou nezastavil, u starosty
před hostincem ne; zajel pod kovárnu,
před nepatrným domkem zastavil tam.
Šourám se za ním. Přijdu. Pán tam chodí,
je všecek černý, jako páni z města,
na domek hledí, jeho malá okna.
Nu, u Čejků to nebývalo vaším
a domek byl to Čejků, jak vy víte,
dokavad Čejkovi zde bydlívali.
A jak se dívám, vidím, Čejků hoch to.
A zase ne. Tak nějak hledí cize
a přece cize ne. A chodí, chodí,
na domek dívá se a na zahrádku,
na políčko a na tu louku dole,
kde teče potok... Chodí, chodí. Sejde
až k potoku a sjímá s hlavy klobouk
a chladnou vodou sobě skropí čelo.
Veliký rozruch vzbudil příjezd pána.
Šebesta přišel, salutoval pěkně,
pak přišel Kouba, Sladká, Hřib a Černý.
Čím dál, tím hledě pán ten studenějí
a přeli jsme se: Je to Čejků? Není?

Pak Sladká kuráž sebrala a přišla
líbat mu ruku. On ji prudce utrh',
podivně pohled' na nás: Byl to? Nebyl?
Na nikoho z nás nepromluvil slova,
na domek pohled', potok, na zahrádku,
pak svraštil čelo, na kočího kynul,
když přijel, rozkaz dal mu cizí řečí...
Kočí prásk' bičem, koně v klus se dali
a zbyly po všem jen kotouče prachu.

My stáli jsme však u svatého Jana
a dál se přeli: byl to Čejků, nebyl?

To jisto jest však, že se neohlédl.

PÍSEŇ VOJÁČKA Z NAŠÍ VSI

Že troubilo se: ku předu!
my jsme šli ku předu.
Od prachu bílí, zrudlá tvář,
zrak tupý v pohledu.
Hurá!
My šli jsme ku předu!

Kol uší kule svištěly,
druh padal na druha.
Jenerál vousy hladil si:
Dnes jde to do tuha!
Hurá!
„Dnes jde to do tuha!"

A přišel rozkaz: ku předu,
bez střelby, bez rány.
To byly tajné instrukce,
jež ráno rozdány.
Hurá!
Jež ráno rozdány!

A šli jsme. Kule svištěly.
Druh padal na druha.
Jenerál vousy hladil si:
„Dnes jde to do tuha!"
Hurá!
Dnes jde to do tuha!

Olova kdo se nažere,
na dlouho najeden.
Pak troubilo se: Reteré!
Zítra je také den!
Hurá!
Zítra je také den!

Ranění, mrtví leželi,
jich rány šlapány.
To byly tajné instrukce,
jež ráno rozdány.
Hurá!
Jež ráno rozdány!

Dne příštího jsme zvěděli:
(ten pochod nadlidský!)
To všechno byla chyba jen
a omyl taktický.
Hurá!
Jen omyl taktický!

Od prachu bílí, zrudlá tvář
my šli jsme veselí.
My věděli jsme aspoň už,
proč mrtví zemřeli.
Hurá!
Proč mrtví zemřeli?

Pražilo slunce. Pálil den.
Šly dívky vesnické.
My šeptali si — tiše jen!
o chybě taktické.
Hurá!
O chybě taktické.

Pražilo slunce. Pálil den.
I rány pálily.
My šeptali si — tiše jen! -
„Páni se zmýlili!"
Hurá!
Páni se zmýlili!

Našeho voják rozhledu
věc přísně nebere.
Ví: třeba troubit k útoku
a troubit reteré.
Hurá!
A troubit reteré!

Uši a nohy nacvičit
vojáka úlohou.
Jen s kamarády špatně je,
již couvat nemohou.
Hurá!
Již couvat nemohou!

Kraj, který včera rodným byl,
dnes cizí krajinou.
Ti jedni mohou couvnouti,
ti druzí zahynou.
Hurá!
Ti druzí zahynou!

STRÝC ONDŘEJ

Stál na konci vsi naší až,
jak k ní by nepatřil ten statek.
A u vrat zlostného psa stráž
budila uličníků zmatek.

Upjatě po návsi on šel,
měl odměřený výraz tváře.
A po vsi celé pověst měl
zatvrzelého samotáře.

Lid odsoudil ho, zval ho zlým,
též fara nerada jej měla.
Nechodil večer k Šedivým,
nechodil ráno do kostela.

Kdys vyšel jsem si do polí,
pomalým šel jsem snílka krokem.
Kde začínají topoly,
tam potkal jsem ho nad potokem.

V daleko hleděl přes lada.
(Zdálo se, jak by nějak chořil!)
Zřel, kterak slunce zapadá,
a nezvykle se rozhovořil.

„Když ke konci jde jejich hra,
svůj spočítají peníz hráči.

Přijdou-li stíny večera,
je s člověkem to nejinačí.

Dnes, zítra. Smrt, ta neleká
toho, jenž znaven dlouhou poutí.
Je nutný konec člověka
a co je nutné, nezarmoutí.

Naděje nelze na nic klást.
Je dosti, v nás-li všechno zdrávo.
Odjinud čekej trud a strast:
na štěstí nemá nikdo právo.

Tož více těšil malý zdar,
cíl, kam šla cesta kostrbatá.
A posléz v tom už zřel jsem dar,
když nestihla mne aspoň ztráta.

Zákonů těch si netaje,
já dle nich upravil své žití.
Znám, žeň když příliš krásná je,
že přijde asi krupobití.

Za svůj jsem nechtěl hledět plot,
a nechtěl jít než na svá pole.
Peru se vlastní o život
a zalesňuji stráně holé.

Lid říká, že jsem škarohlíd,
však hledím jenom přímo v oči
Vím, koně mohou s cesty sjít,
pije-li zatím v krčmě kočí

Mne nepřekvapí horší dny,
mne nepřekvapí něčí zrada.
A jsem-li k tobě upřímný,
mně věřit tobě nepřipadá.

A chce-li někdo říci soud,
mne nezarazí jeho tvrdost.
Kdo čeká více, pouhý bloud.
A hájit se mi brání hrdost.

Mám vědomí, že v době zla
já nepoddal se nikdy hoři,
že ruka nikdy neklesla,
když zřel jsem, jak se dílo boří.

Mám vědomí, svou povinnost
že konal jsem na půdě zdejší,
že rodný úděl prací rost'
a půda že je úrodnější.

Mám vědomí, že žádný stín
mne nesvedl, bych couvl krotce.
A vědomí mám, že můj syn
viniti nesmí svého otce!"

Nezvyklý oheň, zřel jsem, plál
v zdánlivě chladném jeho zraku.
A růsti se mi náhle zdál
divného toho za soumraku.

JARO NA VSI

Počíná jaro větvemi chvěti,
v rozpuku celá zahrada.
Pod okny venku hrají si děti,
veselá drobná armáda.

Tak volno jako dnes nebylo dlouho.
S úsměvem myslím na mrazy.
Váhavým krokem přicházíš, touho.
I víra tiše přichází.

Bujný je výskot mladého hrdla,
svěží jak píseň skřivana.
A kdyby duše tvá zklamáním ztvrdla,
s důvěrou hledíš do rána.

Určité věty chceš bez smutných: kdyby...
Vyjdi si, brachu, smířit se.
Staly se zločiny, staly se chyby,
dosud však stojí vesnice.

Z minula bolestná vzpomínka šlehla,
ve staré čteš si kronice:
shořela tolikrát, popelem lehla
a dosud stojí vesnice.

Mor zuřil. Moru zlá byla tu vláda,
odkryla bázlivé pokrytce.

V kronice naší je hanba a zrada.
A dosud žije vesnice.

Zůstala. Vchází do doby nové.
Nezastavíte pochodu.
Nemožných idyl naivní snové,
chcem' svého lidu obrodu.

Děti si hrají. Zda nezastraší
je zamračení bubáci?
Ves nikdo nezachrání naši,
nežli ti drobní vojáci!

Z OBDOBÍ „POHÁDEK Z NAŠI VESNICE“

PÍSNĚ VAVŘINCE VOŘECHA

MORÁLNÍ HISTORIE

Ten šerý, chladný krám
byl v celém okolí znám.
Slunce tam přístup nemělo,
smích, písně, vše tam pomřelo.

Ze dveří
hokynář hleděl v zášeří.
Díval se pln pýchy
na sousedů hříchy,
zkoumavě prohlížel kapsy i hlavy,
podezřívavý.

Nad krámkem k podivu jednotlivce
visela firma: „U poctivce".
V krámku mohl's zlatý nápis zřít:
„Nepokradeš!"

Podivil se lid.

Za příčinou mnohých vážných změn
dům byl zbořen, krámek rozšířen.
Byl dosud přísný. U dveří
hokynář hleděl v zášeří,
zkoumavě prohlížel kapsy i hlavy,
podezřívavý.

Ale v tom zmatku stěhování
maličkost zběhla se z nenadání.
Divili se staří, divila se mládež,
zaběhlo se heslo „Nepokradeš!“

Ale dosud přísnou tvář
zachovával hokynář,
často křičel se zarudlou lící
přes ulici:
že Bárta krade pánu bohu čas,
že Novák krade vzduch svým bližním zas,
že Malý krade slunce jas,
kromě mnohem závadnějších věcí,
na což jsou svědci.

Zavřeli lidé oči v pokoře,
o heslu snili nahoře,
ač už tam nebylo.
Nějak se ztratilo.

Jedenkrát však
otvírali lidé zrak.
Pověst se vyskytla, jak, bůh ví sám.
Hleděli lidé na starý ten krám.
„Vskutku, kmotře, na mou čest!
Možno-li jest?“

Hlas známý nekřičel přes ulici,
bylo tu ticho skličující.

Ale to ticho šeptalo si,
že divné zprávy k soudu se nosí
Kmotr Bárta, Novák, Malý
se usmívali.
Pověst se šířila ocitě,
Pak se už mluvilo hlasitě
„Milý kmotře, je to zvláštní věc "
„ prase ukrad' i pan Poctivec!"

Kmotr Bárta, Novak, Malý
se usmívali.
Říkali dávno, ať to kdo zkusí:
krásti se musí,
z důvodů pedagogických,
z důvodů filosofických.
též i sociologických.
Když kramář zahanben slzy roml,
kdosi se tiše k němu sklonil.

U něho stáli
kmotr Bárta, Novák, Malý:
„Vidíte, kmotře!
Člověk sám se potře.
Lecco jste nám proved' leckdy, víme,
ale my odpouštíme.
Má pro nás mnohé výhody
morálka této příhody.

Zbytek byl historky veselý.
Výbuchy smíchu se slyšely.
Kmotr Bárta, Novák, Malý
s Poctivcem se objímali
a bourali vesele
staré řády zpuchřelé.
Uprchly stíny, zmizela tíseň,
pyšně zněla starodávná píseň:
„Jednou já, jednou ty —
do Lhoty.

U TŘÍ GENIŮ

Vavřinec Vořech zpívá:

— — Sečkejte, prosím, něco málo
Ať sklenici svou dopiju.
Zde tenkráte se říkávalo
„Ten stolek u tří geniů"

Strop je tu nízký, místnost šera.
Na stěnách divné portréty.
Což nebylo to jako včera,
co opustil jsem síně ty?

Co bourali jsme tuto modly
s mladistvou vervou zašlých let,
co na refrénu jsme se shodli:
„Ať zhyne starý, podlý svět?"

My, při pivě zde hovořící,
jsme neřečnili na licho.
Před naší troubou, nutno říci,
se řítilo vždy Jericho.

— — Sečkejte, prosím, něco málo.
Ať sklenici svou dopiju.
Než dříve se tu říkávalo:
„Ten stolek u tří geniů" — —

V těch čtyřech stěnách očividně
náš rostl věhlas veliký.
Sám hostinský poslouchal vlídně
hovory metafysiky.

Neb srdce naše zatvrzelé
zde měkké bylo na chvíli.
Ač bořili jsme světy celé,
té hospody jsme šetřili.

Svět týral nás. A revanche skrytá
zde mohla shodit pyšně plášť.
Nám byla v obtíž maturita
a k ženám chovali jsme zášť.

A toho famosního jara
zvlášť vykveť odboj zavilý.
Společnost proklela se stará
a mosty houfně pálily.

Plán za plánem. A pyšné hlavy.
Kde vavřín, zle se pocuchá.
Poteče čistý pramen slávy,
až zabije se ropucha!

V stůl počal tlouci mocnou pěstí
poeta dříve unylý.
„Má věk náš zatracené štěstí,
že právě my se zrodili!"

Významné jeho soudruh kašle,
jas tváří soucit zakalí:
„Tím hůře je pro věky zašlé,
které nás, běda, neznalý."

— — Sečkejte, prosím, něco málo,
než sklenici svou dopiju.
Zde tenkráte se říkávalo
„Ten stolek u tří geniů"

A často seděl v koutě šerem
kýs zamračený, hořký muž,
jemužto zněl tím podvečerem
náš hovor nepříjemně už.

„Líp do díry je zalézt syslí
a složit ruce do klína.
Ti mládenci si věru myslí,
že od nich svět teď začíná.

Dnes geniů se všude rojí.
To všechno díky omylu.
Za naivnost berou hloupost svoji
a svoji hrubost za sílu."

— — Sečkejte, prosím, něco málo.
Ať sklenici svou dopiju.
Zde tenkráte se říkávalo
„Ten stolek u tří geniů"

Nic nezbylo z těch pyšných řečí,
nic z aforismů, kritiky.
Jak léta jdou, je skromnost větší
a genij míň je veliký.

A má svůj smutek sloužit kráse.
Vše v životě se zaplatí.
Horizont výší otvírá se,
však tíže lze tam dýchati.

A když se lijí stálé deště
i vrchol stihne potopa.
Což není na tom nejlíp ještě,
kdo svoji hřivnu zakopá?

— — Sečkejte, prosím, něco málo.
Ať sklenici svou dopiju.
Zde tenkráte se říkávalo
„Ten stolek u tří geniů" — —

Kdo vchází? Kdo to bouchl dveřmi?
Tři pyšně jdou tu mladíci.
Jich klobouk, vlas, ó srdce, věř mi:
Jsou nehorázně velicí!

Cos v pohledu je plno pýchy
a despekt v každém pohybu.
Kdo zde se nepopuká smíchy,
toho lze bráti v pochybu.

Jak modly každý chlapík kácí!
Jim velkost pouhý předsudek.
Co krásné je, svou krásu ztrácí.
Bůh ochraň však můj žaludek!

— Sečkejte, prosím, něco málo.
Ať sklenici svou dopiju.
Zde tenkráte se říkávalo
„Ten stolek u tří geniů“ — —

Vrh' na mne pohled jeden ze tří
a bručí tiše do pola:
„Už z dálky člověk škodnou větří.
Tof taky jeden parola!

On proti Duchu hřešil mnoho,
což vážná uzná kritika.
Je veličina vzrostlá z toho,
že není vůbec veliká —

Orel se stěží vyšine v blechách,
však hloupost úspěch docílí.
Tak špatné knihy psal, i v Čechách
že místy se až divili.“

— Sečkejte, prosím, něco málo.
Ať sklenici svou dopiju.
I zde se tenkrát říkávalo
„Ten stolek u tří geniů“ — —

Což čas už nyní říkal „kdysi?"
Což nyní už se vzpomíná?
My také tehdy myslili si,
že svět teď od nás začíná...

Hostinský jiné vítá hosty,
již nemluví tu na licho.
Pálíte jedy zase mosty
a padá troubou Jericho?

Proč tichnete? Je smutno v tichu.
A dost je látky očitě.
Já spáchal jistě více hříchů.
Pánové, mluvte hlasitě!

Chci poslouchati tiše v skrytu
s úsměvem věty drtící.
U geniů tří říkali tu?
Hostinský, ještě sklenici!

1906,

FRANCOUZSKÁ BALADA

HOMUNCULUS

Král Francie měl od otce
privilegia jistá.
On léčil jisté nemoce
líp nežli specialista.
Neb jeho dotek stačil jen,
lid všecek jásal spokojen:
Ať žije král! Jen dotek sám!
Jak blaze nám,
jak blaze nám
za francouzského krále!

Zvěst šířila se předlouze
a všichni k dvoru spěli.
Král léčil všechny Francouze,
den dotýkal se celý.
Ač s počátku to bavilo,
přec na konec to nemilo.
Děl král: já mnoho práce mám!
Jak blaze vám,
jak blaze vám,
za francouzského krále!

Než prováděl svou úlohu
přec, dokud síly stačí.
Francouze rád měl po Bohu
Francouzsky měl však radši.

Rád přicházel jim na pomoc.
Jich dotýkal se den a noc.
Děl Salamoun: je rozkoš klan
Však blaze vám,
však blaze vám,
za francouzského krále -

Tak syn to dědil od otce.
Privilegia skvělá!
S úspěchem léčil nemoce.
Leč rostla klientela.
Pak král už málem nestačil
a elegicky opáčil:
Shovění! Já se přetrhám!
Jak blaze vám,
jak blaze vám,
za francouzského krále -

Tu edikt síly uštvané
měl nahraditi hnedky.
Král bude léčit poddané
jen se dvacíti předky.
Volala šlechta všecka dál:
Ať žije král! Ať žije král!
Teď bude léčen šlechtic sám.
Jak blaze nám,
jak blaze nám,
za francouzského krále - -

Lid mručel nad tím ediktem,
než lmal majestátu —
My také, králi, pomoc chcem
Znej povinnosti k státu!
Když Eva předla, Adam ryl,
kde tehdy, rcete, šlechtic byl?
Jsou erby, titul bídný krám
Ať blaze nám,
ať blaze nám,
za francouzského krále!

Tu povstal občan Mirabeau:
Mám dvacet předků, světe.
Však král je král a zlo je zlo.
Vím dobře, jak to hněte!
Hrom do toho! Sem svoboda!
Král dotýkej se národa,
sic revoluci udělám!
Ať blaze nám,
ať blaze nám,
za francouzského krále!

A zmatek zlý se z toho stal
Ví každý, co ho tlačí.
Když ctihodnosti dne král vstal,
tu o hlavu byl kratší;
a byť se hodně namohl,
přec dotýkat se nemohl.
(Já guillotiny ostří znám.)

jak blaze bylo nám,
jak blaze bylo nám,
za francouzského krále!

Leč když tak ležel bez hlavy,
svět vystřízlivěl celý.
Kdo, co se stalo, napraví?
Ó, krále bychom měli!
Ó, králi, vstaň a k noze zbraň,
my chceme platit tobě daň,
ó, králi, pojď, a vládni sám.
Ať blaze nám,
ať blaze nám,
za francouzského krále!

Král nový zas se dotýkal,
jak za doby té zašlé.
Však bez účinku. Jaký žal!
Což na dotek se kašle.
Co platen král, když změněn čas
a výsady vzal staré ďas.
Už starý režim je ten tam.
Ó, hůře nám,
ó, hůře nám,
za francouzského krále!

Vyhnali krále. Čelo zchmuř.
Byl k ničemu. Toť jisté.

Nad francouzského krále bůl
zlo léčí specialisté.
A často vzpomíná si děd:
Teď za nic nestojí už svět.
Ten starý režim! Vzpomínám,
jak bylo nám,
jak bylo nám,
za francouzského krále!

1906.

SMUTNÁ PÍSEŇ O HŘBITOVĚ

Vavřinec Vořech zpívá:

Hřbitov zahrada je smutná,
třeba byla zelená.
Hlína někdy špatně chutná,
bývá také studená.

Spáti! To se řekne lehce,
také však to unaví.
Mnohdy se už spáti nechce
a pak není zábavy.

Mnozí vidí teprv černě,
spánek vždy je přeletí.
Byli zcela regulérně
od svých bližních prokletí.

Mnozí převrátí se v hrůze,
aniž jim to prospívá.
Dobré činy zlobí tuze,
učiněné za živa.

Jiní také psoty zkusí,
jak to každý nahlédne.
Každé noci strašit musí
od dvanácti do jedné.

Ale to je aspoň změna
proto bývá ceněna.
— — Zahrada to zatracená,
třeba byla veselí

Strašidel stav požehnaný
různé mívá půvaby.
Lépe strašit hezké panny,
nežli strašit u baby

Rostoucí však zalidnění
působí tu nejhůře.
Strašidlům už pomoc není
Ustupují kultuře.

Staré domy, milí braši,
hynou dle všech pravidel.
Nové domy samy straší,
není třeba strašidel.

Hřbitov není pro veselí,
to ví každý věřící.
Od jakživa však se měli
nejhůř v hrobě básníci.

Těžko tam si vědět rady,
kde se verše nepíší.
Těžko říci: já jsem tady,
když to nikdo neslyší.

Básník neklidným je tvorem,
neustále v dál je štván.
K nebesům až vzletí skorem;
nyní je tu přikován.

Dobrodinec zvyk však léčí,
čeho člověk nesnese?
Na neštěstí sebe větší
také časem zvykne se.

A kde končí poetika,
křesťanská tam začne ctnost.
Člověk sobě v hrobě zvyká
na červy a na věčnost.

Mrtví leží, tiše leží,
v boží vůli oddáni.
Poslouchej! Hle, vánek svěží!
Neslyšels'? Toť zívání!

Zívají tu v řadě jedné
malí jako velicí,
řady dlouhé, nedohledné,
veršovci i básníci.

Kdo však jde sem z nenadání?
Čí zrak do hrobů až vnik'?
Přišel — ať nás Pánbu chrání! —
literární historik.

Neznaboh hned pater noster
modliti se začíná.
Bázeň chvěje kostmi koster
Je to špatná novina.

Odhalí on taje lidí,
invence tvé divný vznik.
kromě boha všechno vidí
literární historik.

Nepomine věci denní,
básníku můj ubohý.
Zkoumá tvoje vysvědčení,
zkoumá tvoje úlohy.

Jako včelka v úl svůj shání
detaily on rozličné:
Prostředí vliv, vychování,
zatížení dědičné.

Kuchá, kuchá, stále kuchá
fatální pln pověry.
V dálkách nechá mizet ducha,
sleduje jen litery.

Rozkládati zná až milo,
nejčistší básníkův sen,
nevidí on vůbec dílo,
hledá stále vzory jen.

Letí, těká všehomírem,
pyšně výzkum rozvíjí:
Kdosi napsal před Shakespearem
Romea a Julii.

Milo jemu dávat štulce,
pyšný je svým rozletem.
Fausta napsal už pan Schulze
sedmnáct let před Goethem.

Odborníci mezi nimi
loví data veškerá.
Piší spis: O vlivu rýmy
na koncepci Werthera.

Historik náš přijít nechá
zašlých věků sloh a vkus.
Genij je mu jako blecha,
blecha jako genius.

Polem mrtvých zazní vzdechy,
zachřestí tam něčí kost.
Smutek je to bez útěchy.
Marno prosit o milost.

Nevyhoví smutným vzlykům
Bůh tam s nebes hledící.
Literárním historikům
vydáni jsou básníci.

Hřbitov není pro veselí
Mnoho nutno trpěti.
Od jakživa však se měli
nejhůř v hrobě poeti

1906

Vavřinec Vořech zpívá:

Vavřinec Vořech, geniální muž,
studia svá ved' celkem jako druzí.
Pak podobnost však přestávala už,
neb žárlivé ho upoutaly Musy.
U soudu není ani magistrátu,
jen lehkovážně tropí neplechu.
Neslouží zemi, obci, ani státu.
Co činíte, Vavřinče Vořechu?

Psát v Čechách knihy k životu ni k smrti.
Vyrůstá z toho obtíž pro známé.
Po nuře hlavou gymnasista vrtí:
To není genij, na nějž čekáme!
Morosní výraz tváře kritik přijal
(kde vezme chudák asi útěchu?)
Přísně dí sám pan tlustý oficiál:
„Co psal jste to, Vavřinče Vořechu?"

Má národ tolik užitečných lidí:
poslance, kuplíře a zloděje.
Řemeslo řemeslu ať nezávidí.
Vždy není pravda, dno že zlaté je.
V ulice nejdi: sečkej, tma až přijde.

Přikrč se tiše ve svém pelechu.
Zjevem tvým dráždí počestní se lidé.
Co činíš tu, Vavřinče Vořechu?

1906.

PO TŘICETI LETECH

Vavřinec Vořech zpívá:

Je možno o tom časem sníti sen,
kterému vytknout lze jen bezúčelnost.
Než dnešní když nám nedostačí den,
myslíme rádi na svou nesmrtelnost.
Smuteční vrba, o níž zpíval Musset,
inventář starý, jak jej z básní znáš.
Nad nápisem by slzy ronily se:
Vavřinec Vořech spí zde, básník náš.

Nepřijde na hrob žádná babička
v den oslavný, mých zašlých pomnít lkání.
A nezazní má píseň chudičká
při dojímavém krbu plápolání.
Drobného nepřivede nezpůsobu,
jemužto anděl poskytne svou stráž.
— Stojíte, děti, u vzácného hrobu:
Vavřinec Vořech spí zde, básník náš —

Nestane přítel šedý, dumavý
a tíží let už ne jak druhdy přímý.
— — Hrob ten mi sílá dávné pozdravy,
z nich trocha jara vane do mé zimy.
Po celém Kosmu létlo jeho dílo.
Do výše nebes zalétalo až.
Tak málo místa teď mu postačilo.
Vavřinec Vořech spí zde, básník náš — —

Však čís' se přeci upne k hrobu hled,
kdos do notesu slov pár poznamená.
— Vavřinec Vořech — mrtev třicet let —
autorská práva právě promlčena — —
Reklamu obstará a inseráty.
— — Svých, lide, sobě velikánů važ!
Kup jeho knihy, ostatek to svatý!
(Vavřinec Vořech spíť už, básník náš!) —

1906

NEKROLOGY

BEZ VŮNÍ, MDLOB

Tam rostou stromy, kam jich vsazen kořen.
Dá šťávu zem', jež stále živí je.
Pro žhavé barvy jihu nejsem stvořen,
pro severu jen přísné linie.

Smích, který zní, tak lehkovážný není
Sen, který sníme, bývá těžký všem.
Já zrozen jsem pro balad roztesknění,
pro zemi krytou bílým příkrovem.

Bez vůní, mdlob, bez opojivé moci
jde soumrak k nám, když táhne k večeru.
Jsem pro strašidla zrozen chladných nocí,
jsem pro vichřice zrozen severu —

PO SEDMI LETECH

K. Hl.

Váš hrob je pustý. Ale vaše verše
oblibu našly. Citují se.
Jste mrtev! Mrtev. Vaše verše
je nyní vhodno citovat.

Byli jsme cizí. Hudbu vašich rytmů
jsem cítil. Ale jejich obsah
odlehlý byl mi. Jinou měl jsem cestu.
Kdys byl jste mrtev. Šel jsem na pohřeb.

Pohřeb byl smutný. Četa Sokolů šla.
Šest literátů. Čtvrt zlá bídy, fabrik.
Mrtvola smutná. Psal jsem o tom kdysi.
Prach na cestě byl. Slunce červnové.

Sem v restauraci vešli jsme pak večer.
Červnový večer... Zde jsme tehda dleli.
Zahrada tatáž. Nic se nezměnilo,
vše jak ten večer po pohřbu.

Pro příští číslo verše tehdy sbíral
redaktor. A že nepřines' jich nikdo,
sentimentalita mne jala
a já jsem tenkrát verše psal.

Snad nechápal jsem dobře. Cizí
my byli si. Jen cosi u vás zvučí
nějakým tónem plaché něhy,
již moje mladost mívala.

O žluté růži psal jsem tenkrát,
o Manon, o všem, co nám lhalo,
a v dvacíti jak bývá letech,
přešel jsem vposled na sebe.

Hrob váš byl pustý. Vaše verše
oblibu našly, dříve vysmívané.
By mohli se bít mrtvým živí,
tož počaly se citovat...

* * *

Dnes zas tu sedím. Hovor doznělí
Sám sedím tu. A v samotě té
vzpomínky intensivně rostou
na červnový ten dávný den

Nějaká růže z dálek voní,
nějaké rytmy z dálek slyším
a vše má tóny plaché něhy,
již naše mladost mívala.

A všechen smutek přešlých časů
a všechno farizejství doby

se vytrvale v mysl vtírá,
když říkám si Váš smutný verš.

Co vyprchalo z naší touhy?
Co do prázdna se vytratilo?
Revolty vaše došly sankce,
ubohý, plachý poeto!

Jste oblíben u vážných lidí
vy vzbouřený a nesmířený,
vy vysmívaný, poraněný!
Co vyprchalo z mladosti?

Plynové světlo teskně hoří,
kroky zní kolem, matné hlasy.
Sním: vidím vaši siluetu,
ubohý, plachý poeto!

Úspěchy máme. Davy hlučí.
O naše knihy prou se lidé.
Sním: vidím vaši siluetu,
ubohý, plachý poeto!

A nevím, jaká je to hořkost,
a nevím, proč bych protestoval.
A nevím, co tak hrdlo svírá.
— Oh dobře, že už nejste živ!

22. 6. 1905.

SLOVA NA VEČER

Kolikrát umřeme! Toť řemeslo je prosté
a cvikem stálým technika prý roste.
Lazare, Kristus? Ne, to ne.
Kdos jiný křísí třetího nás dne.

Tolikrát mrtvý dnes si vzpomínám,
na všechny zemřelé si vzpomínám...
Prý vstanou mrtví, ne však docela.
Lesk pohasl a měď se otřela.

Při vzkříšení vždy něco umírá,
po smíru vždy se něco zapírá.
Mři bez smutku, vstaň z mrtvých bez díků,
Sisyfe znuděný, Lazare – dělníku!

1905.

VEČER PO POHŘBU JOSEFA MATĚJKY

Und auf den Gräbern fror das Wort: Gewesen.
Detlev von Liliencron.

I.

V dnech naší mladosti smrť byla čarovná,
jak triumf nad časem, jak brána budoucnosti.
Smrt mládí bývala rozkoší královna
a z hudby vášnivé nám nezněl chřestot kostí — —

To byla milenka vášnivá, plamenná.
Cos opojného představa ta měla.
My z dálky volali k ní: „Přijď, ó vzdálená!"
A muka trpěli, že zvolna přicházela.

Neb sláva budoucí mžik jeden vyrovná.
— — Kam odešla ta pyšná královna?
A kdo to přichází tě obejmouti?

Večer je deštivý a jak by podzimní.
Bolest se probouzí, však pathos není v ní.
Jen dojem máš, že padá cos, se hroutí — —

II.

Neb smrt je taková: Hřmí děla, vojáku.
Cos plane oblohou a do tvé řady padne.
Nižádný útok šavlí, bodáků.
Jen kanonády zaryté a zrádné.

A hůře, vojáku. Cos slyšíš říceti,
ty vidíš, soudruha jak cosi náhle drtí.
Než marno bránit se, je marno střílet.
Cíl? Jak jej nalezneš? Jak možno čelit smrti?

Jsi v ohni ztracený. Zem dobrá na hrob ti.
Druh padá, vykřikne, posledně zachroptí.
Bys mrtvých nešlapal, ty váháš jíti krok.

Triumf se rozplynul, vzlet pohas' dětinný.
Zoufale, krutě plynou vteřiny.
A divná hádanka: tak rychle míjí rok!

III.

Smrt jina též: Je všechno hotovo.
Ortel je pronesen a není odvolání.
Leč ten, kdo odsouzen, zas doufá nanovo
v milosti zázračné. Půl obava, půl přání.

A dny jsou kruté v šerém žaláři.
Zde cíviš zajatý! Svět tobě vzat i lidé.
Teď v koutě choulíš se, děs bledý na tváři
Pozítří, zítra katastrofa přijde.

Sníš, abys bez bázně šel k šibenici.
Svět aby neuzřel cos cukati tvou lící.
Poslední odsouzence pýcha!

Pak přijdou v celu a čtou: Zítra tedy.
Odvahu, řeknou. Hledíš z okna bledý.
Noc jako hrob je tmavá, tichá.

IV.

Pod verandou je polosvit.
Zde datum, míra, prostor ještě.
Tam venku však je noci klid
a jednotvárný rytmus deště...

Je plna zrady zahrada.
V ní není ani zásvit jasu.
V ní rytmus deště připadá
jak šepot odumřelých hlasů.

Naslouchäš noci. Chvíle jdou.
Zde na přechodu stínů chvění.
To nehlučné snad kroky jsou
toho, jenž byl a jenž už není...

2.—4. VIII. 09.

FRAGMENT

— — Neb běda, dílo tve-li přátel třeba ma
vždy ochotných je přijmouti už předem,
vždy s ochotnýma tleskat rukama,
vždy pelynek ti zmírňujících medem.

Vzbuď zášti, básníku! Štvi! Bičuj! Neustaň!
A, pyšný hidalgo, se zahal ve svém plášti.
Tvé dílo samo zlomiž každou zbraň,
tvým triumfem je překonávat zášti.

Jdi šelmy zkrotiti, jež vydráždil jsi dřív'.
Jak krásný zvuk — řev jejich vzteklý v kleci!
Selže-li pohled, bůh buď milostiv!
Než neselže-li, kouzelník jsi přeci! —

* * *

Tvé sny, dřív' pyšné, blednou zhasnulé.
Kouzelná nedána ti formule.
Mrak na obzoru zdvihá se.
Co na tom? Pad' jsi v zápase.

1905.

PÍSEŇ RESIGNACE

Svit komu vším,
přec spokojí se v posled stínem.
To pouze vím
já o něčem jsem snival jiném.

Dny šedé jsou,
dny podzimně se nějak krátí.
Za šedí tou
já vídával jsem ohně pláti.

Hluk města zní
po ulicích i po náměstí.
Za domů zdí
já vídával jsem květy kvésti.

Květ ještě je,
na oknech plane v každém domě.
Sny, naděje...
Sny, naděje — a ne už pro mne!

Zdaleka zní
ozvuky prvé horoucnosti.
Záchvěvy dní
chtěl zachytit bych do věčnosti.

Zajatý oblohou,
kosmické prchám do tragiky.
Svět je mi úlohou.
Jinak jsem snil — však za to díky!

1907 ?

KRISE

O čem sní jiný, tím jsem moh' být jist.
Já lásku měl a měl jsem nenávist.

Měl vytrvalost lovit chiméru,
měl opojivou sebedůvěru.

Že rozvířil jsem duše, možná dost.
Snad pro bolest. A jistě pro marnost.

Lze opakovat v pýše dětinné,
že moje dílo věky nezhyne.

— — Dnes je mi smutno. Chtěl bych míti moc
noc změnit v den a den proměnit v noc.

Savonarolo! Knihy naše spal!
Ty naše knihy, které síly žal!

Ty naše knihy, jimž zlý úděl pad',
v rozkladu všeho dále rozkládat!

Dým z hranice té očistí náš vzduch.
Chci tvořiti, — chci tvořiti jak Bůh!

Ne díla filigranní, skepticka,
rozpětí osudová, tragická!

Nad malého dne pochyby a zlost.
Tabula rasa! Žádná minulost.

Lumír 1908.

IN MEMORIAM S. Č.

I.

Veliký mrtvý, hloubavý ty stíne,
samoty druhu, jiné doby synu,
zajdi v směs bledou jiných velkých stínů.
Neb žár prý zhasíná a den prý mine.

Slovanstva snílku, řeka Lethe plyne
u tvojich nohou. V zádumčivém stínu
sní dosud Kollár: Vlast-li nebo Mínu?
A žár prý zhasíná a den prý mine.

Chápu, že jdeš. Než líto mi, že v chvíli,
Slovanstva kdy tvůj raněn orel bílý,
a více nežli kdy je smutna tvoje zem.

A vím, ó Stíne, žes' tou cestou k Lethe
se poodvrátil ještě k vlasti kleté
a váhal jsi, když Hermes řekl: „Jděm."

24. 2. 1908.

II.

Ty černé hory dnešku nesluší,
ty černé hory jsou zde chybou v slohu.
Den v předjaří. Jen jaro sníti mohu.
Ta černá barva padá na duši.

Proč lidé přišli? Hluk a sevel hlasů?
Proč tísní se tu hlava vedle hlav?
Mladosti jeho, sestup v tento dav:
zde třeba slunce, růží, barev, jasu!

Vše harmonie: zánik, vznik a vzrůst...
Nemluví klenbu mlčení těch úst.
Tak přišla smrt, jak podzim na kraj padá.

Předjarní den. Jen jaro cítit mohu.
Dnes černé hory jsou jen chybou v slohu:
ta harmonie harmonii žádá.

1. 3. 1908

PODZIMNÍ ELEGIE

Při zprávě o onemocnění Jaroslava Vrchlického.

Dny mladé propast snadno přeskočí
však později může bludičkou být tucha.
Hleď katastrofám klidně do očí,
marnotratníku smyslů i ducha!

Jdou moudří lidé a vše moudře dí:
Svou cestu hledej, která všecko smíří.
K svým tancům, brachu, nevol náledí.
Upadneš, brachu. Dvakrát dvě jsou čtyři.

Díš soud pak prostý, svatá prostoto.
Mohl jsi. Měl jsi. Nutné bylo to.
Marnotratníku, vše se utratí.

V sen vnořen svůj tak podivný a blahý
dával jsi, dával, zpit a bez rozvahy,
až mdlá a prázdná ruka klesla ti.

4. 10. 1908.

APOSTROFA

A každý boj, jenž na cestě tě stihne,
je předurčen už dávno osudy.
Je úkol obra, břemeno že zdvihne
Horníku, buš jen do rudy!

Jsi dílo žití. Příjemné to věru.
A jiní více unesli.
Chybělo cosi tvému charakteru.
Maličkost. Osud dokreslí.

Smrt stvořením je k citlivé tvých tónů
a proto tobě vzala Ithaka.
Bez věčného a nervosního shonu
čím bývalo by dílo Balzaca?

Tomu-li tak, jdi bez váhání, bratře.
Tvoř. Klam se. Chybuj. Všechno po chuti.
Jdi pouze zvědav, ale beze strachu:
tragiku tedy život vynutí?

Otevři oči; nechať všemu čelí.
Otevři srdce; čekej na chvíle.
Než spadne příkrov nad mrtvými těly
dnů příštích ještě stopuj dráhy.

Dny tragické, kdy kolo žití láme,
tvé srdce kdy tvůj rozum potírá.

Dny tragické, kdy smrt my zavolame.
Ó, nevolej! Snad zle se umírá!

Dny naděje. Děs potopy ti mění
let holubice v náhlou lahodu.
Tvůj dům je stržen, drahých tvých už není.
Než ty čníš ještě trochu nad vodu.

Dny zrazené: dnes není jako včera.
A zmrzí bůh, jenž bohem druhý den,
kde věřilo se, chladná nedůvěra.
Buď okradl jsi — neb jsi okraden.

Dny optimismu: nad včerejší vinou
čin dobrý, který láká nadšení:
jediný úsměv zemi nehostinnou
v ráj dokonalý tobě promění.

Dny energie: hledíš na úlohu.
Stvoření je tvá snaha jediná.
Dnů sedm k tomu postačilo bohu.
A tobě stačí jedna vteřina.

Dny nejistoty. Cítíš náhle půdu
pod krokem tvým se bortící.
Nečekej, pravím, příliš od osudu:
Poslední, moře, zdravici!

DNY ZÁŘIJOVÉ

I.

Dny zářijové slunce obzor jasní.
Je slavno ticho. Mlčí pole, hvozd
Den včera byl, kdy elegik si zasní
o životě, jenž slyšen pro marnost.

Den pod mrakem to byl a zmučený.
Co bylo živo, nosilo svůj flór.
Květiny chřadly, odkrásněly ženy
a člověk cítil, jak je čímsi chor.

Nad hlavou horkou nevlídné les šumí
V tvém srdci znělo: Ite, missa est!
Nechápal nikdo, nikdo nerozuměl
a rozuměl-li, tíž' to bylo snést.

Kdož byli mrtví, opouštěli hroby,
těm, kteří žili, nesli ortel svůj.
A na rtech chladly těžké obžaloby:
— Tys vinen. — Ne, ty. — Vina stůj co stůj!

Dnes pravý den však přišel zářijový
Nebe je modré. Vše, co vidíš, jas
Jas nad živými, slunce nad hřbitovy.
Vstaň, elegiku, vztyč svou hlavu zas!

II.

Vstaň, elegiku, zahuď svoji píseň,
čas dnes je mluvit, neboť mlčí les.
„Na staré kráse leží chlad a plíseň
a není statků, kterých šetří rez!

Mdle pod ovocem větvice se kloní,
kde nesly květy kdysi lehce tak!
A jablka, jež rdí se na jabloni,
ta nenahradí nikdy rudý mák.

Tvé jaro minulo; tvé léto také míjí.
Dnes láká obzor nekonečnem svým.
Kouzlíš si román, kouzlíš tragedii.
Je něco to a je to vlastně dým.

Bolestí krásných dílo tvé ti nedá,
radostí směšných, jimiž duben hrál.
Zlá slova tobě říká napověda
a ty je po něm opakuješ dál.

Je slunce dnes. Však zdá se, vše že chladí.
Je jasno dnes. Je střízlivý jas ten!
Nic nerovná se ztracenému mládí,
nic nedá ti už zářijový den.

Po polích rušno. Sklizeň sváží vozy.
Zlá byla, dobrá? Pohleď v rej a ruch.

Kde sklizeň tvá je, brachu? Bohpomozi:
snů několik a efemerních tuch.

Chtěl promluvit jsi do osudů kraje,
chtěl patheticku v zemi roli hrát.
Když na vše zašlé hledíš vzpomínaje:
rci, účelu jsi dosáh' jedenkrát?

Jak svatý Jiří šel jsi potříť draka.
On triumfuje. Chrlí klam a lež.
Strhl jsi masku s tváře darebáka.
On triumfuje. Nuže, co dál chceš?

A z Hrdin Ospalých jednoho's neprobudil,
jak snili, sní zas poklidný svůj sen.
Tyto jsi bavil, ony zase nudil.
Co dá ti ještě zářijový den?"

III.

„Já hledím," odpovíš. „Má radost je, že zírám.
Že vzduch je jasný tak a přede mnou že svět.
V tvář hledím osudům, v tvář pověrám a vírám.
Kde vidíš ovoce, já vidím ještě květ."

„Já hledím," odpovíš. „Má bolest je, že zírám.
Že vzduch je jasný tak a svět že přede mnou.
V tvář hledím osudům, v tvář pověrám a vírám
Kde vidíš početí, smrt vidím tajemnou.

Obtížen osudy a přece lehčí pýří,
do dálek zalétám a nesu si svůj lov.
Jak divní cizinci v mých dvoranách to víří,
jak divná echa slyším divných slov!

Jak divné převraty se v dumách mojích snoubí!
Jak divná hudba to v mém srdci věčně zní!
Já nikdy do větších se nezadíval hloubí,
tak nikdy nechápal jsem věci poslední!

Mne často zamrazí, když hledím na obrazy:
neb s krásou hrůzu též mi usouzeno zřít.
Zřím lesy, moře já, zřím žraloky a plazy.
Zřím hory, propasti a vše to musí být!

Zřím města, paláce, spíš briohy než domy.
Zřím ctnost a zločiny, zřím zlých i dobrých sen.
Má prosba jediná: by slunce nezašlo mi,
bych dlouho zřít moh' v září jový den.

Bych mohl zachytit ty výšiny a propast,
bych mohl zachytit vše velké, záhadné.
Slunce už vysoko a nelze chvíli propást:
neb večer přijde-li, mne účet čeká dne!"

EPILOG

OPOJENÍM BUDOUCÍCH JAR...

Opojením budoucích jar
pozdrav a zdar!

Kdož jste se zrodili z blata a ze prachu
k nebesům vzneste se v mladistvém rozmachu,
kdož jste se zrodili slabí a nejnižší
dorostte do síly, dorostte do výší,
kdož jste se zrodili pro hanbu pokoje
dorostte do bouře, dorostte do boje!

Červánkům dnů budoucích jar
pozdrav a zdar!

Dlouho jsme hleděli pohledy tesknými,
zírali v soumraky, zírali do zimy,
dlouho jsme hleděli v tragiku západu,
zírali na bídu, zírali na zradu.
Se zrakem zrak se jen setkával znavený
a s ramen krčením krčení ramen.
Plaše a nesměle zřeli jsme do stínů,
den byl tak bez slunce, život tak bez činů...
Pro skutky malounké malounké omluvy
srdce, jež nebije, ústa, jež nemluví.

Těžkým bitvám budoucích jar
pozdrav a zdar!

Vy, kteří žijete, kteří jste přežili,
povězte příštím, že jitro jsme tušili,

zrazeni přítomen, smířeným s porobou,
snili jsme o lepší ztracenou nad dobou.
Jestliže pod tíhou časem jsme poklesli,
víru jsme donesli, sen svůj jsme donesli,
meč-li nám vypadl z umdlené pravice:
nás bylo málo jen než přišly tisíce.
Bijte se, probijte až k lepší jitřence,
bijte se, probijte přes padlé ztracence.

Duben 1913.

POZNÁMKA AUTOROVA. Z prvotního textu „Pohádek z naší vesnice" vypustil jsem „Píseň státnického slohu", která byla spíše jen slabší variantou básně do knihy pojaté, a „Baladu jarní", kterou jsem zařadil do „Noci chiméry." Za to však pojal jsem do knihy řadu básní v prvém vydání neobsažených (v obsahu jsou označeny hvězdičkou), mezi nimi celý oddíl „Písně Vavřince Vořecha". „Nekrology" a „Epilog".

VIKTOR DYK.

O B S A H :

Str.

Slovo úvodní k prvému vydání - - 5
Místo předmluvy k druhému vydání - - 11

Prolog.

Časové sloky - - - - - 15
Reflexe - - - - - - 16

I. Listy z kroniky 1906—1910

Sv. Čechovi - - - - - 19
Jarní - - - - - - 20
180? - - - - - - 24
Zbabělí - - - - - - 26
Návrat (Jubilejní) - - - - 31
Na víru obrácený - - - - 32
Píseň zbožná - - - - 33
Silueta - - - - - 34
Dojem lokaje z dvorního vlaku - - 35
Černová - - - - 36
Doslov památného dne - - - 37
Dva sonety listopadové - - - 39
Ranní říkání - - - - 41
Říkání z politického slovníčku - 45
Píseň státnická - - - - - 46
Píseň uklidněni - - - 50
Ospalá píseň - - - - - 51
List z kroniky - - - - - 52
Epigram - - - - - 55
Sentimentální kuplet ze staréh > vaudevillu - 56
Historie ze vsi - - - - - 58
Resignace pacientova - - - - 60
Návštěva ve vsi - - - - 62

Str
Starý dvůr - - - - - 65
Katastrofa - - - - - 67
* * * (Boulevardy hlučí. Život je zde dravý.) 69
Age, quod agis - - - - 71
Balada o osamělé vedetě - - - 72
* * * (Evropa se bouří veškera.) - - 74
Česká píseň - - - - - 76
Dvě písně o podpisu - - - - 77
* Pohádka z naší vesnice - - - 79

Prvé intermezzo.

* * * (Toť historie. Letíš. Planeš.) - - 85
Apostrofa - - - - - 87
Elegie - - - - - - 88
Invektiva - - - - - 90
Sarkastické sloky - - - - 92
Konec září - - - - - 97

Druhé intermezzo.

Píseň kvietismu - - - - 101
Píseň Kopulentova - - - - 102
Stanice Langebrück - - - - 104
Val de Grâce - - - - - 106
* Píseň - - - - - - 108
* Oh, jak je krásné . . . - - - 109
* Dojem - - - - - - 110
* Odumřelý les - - - - - 111
Krajina - - - - - - 112
Uetikon - - - - - 114

II. Pohádky z naší vesnice.

Dojem z vlaku - - - - 119
Vzpomínka dlouhého zimního večera - 120
Píseň rozpustilého školáka - - - 121

Str.
Špatný čas na vsi - 122
Dobrý čas na vsi - 123
Před vodou a za vodou - - - 124
Myšlenky starého Řeháka - - - 125
Píseň o zámečku, korouhvičce a jiných něžných věcech - - - 126
Troník - - - - - 128
Předpolední idyla - - 130
Úsměv pana faráře - - - - 132
Kohn a Bloch - - 134
Výmluvný prorok - - - - 136
Mlčenlivý prorok - - - 138
Dobromyslná osoba z naší vesnice zpívá - 141
Kučera - - - - - 143
Napomenutí vesnického šprýmaře - 144
Krajánek - - - 145
Pan učitel - - - - 146
Zprostředkování pana učitele - - - 147
Co bylo psáno na hrobě světem proběhlého a zkaženého rodáka na vesnickém hřbitově a vzbuzovalo pohoršení mnohých - 148
Schovánek - - - - - 149
Smutná píseň vesnického šprýmaře - 150
Epigram z naší vesnice - - - 151
Náš host - - - - 152
Balada - - - - - - 154
Letní noc - - - - - 155
Podzim snílka - - - - 156
Mínění dědečkovo - - - 157
Nedělní odpoledne - - - - 159
Sentimentální chvíle pána vesnické fabriky v Altdorfu - - - - 161

Str.

Parafráze - - - - - 162
Šedivý den na vsi - - - - 163
Píseň o Altdorfu - - - - 164
Touhy - - - - - - 166
Píseň veselého odchodu - - 168
Hořký odchod z vesnice - - 169
Stará Vondrová vypravuje - - 171
Píseň vojáčka z naší vsi - - 173
Strýc Ondřej - - - - - 177
Jaro na vsi - - - - - 181

Z období „Pohádek z naší vesnice". — Písně Vavřince Vořecha.

* Morální historie - - - - 187
* U tří geniů - - - - - 191
* Francouzská balada - - - - 197
* Smutná píseň o hřbitově - - - 202
* * * (Vavřinec Vořech, geniální muž) - 208
* Po třiceti letech - - - - 210

Nekrology.

* Bez vůní, mdlob — — — - - - 215
* Po sedmi letech - - - - 216
* Slova na večer - - - - 219
* Večer po pohřbu Josefa Matějky - - 220
* Fragment - - - - - 223
* Píseň resignace - - - - 224
* Krise - - - - - - 226
* In memoriam S. Č. - - - - 228
* Podzimní elegie - - - - 230
* Apostrofa - - - - - 231
* Dny zářijové - - - - - 233

Epilog. Str.

Opojením budoucích jar . . . 239
Poznámka autorova 241
Obsah 243

BINDING SECT

APR 1 1 19

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG 5038 D85 1918 sv.4
Dyk, Viktor
Spisy